

1858

**ITSEOHJAUTUVUUS LIKUNNANOHJAAJAN
AIKUISTUTKINTOSSA: PILLI JA PALLO OPPIJALLA
Pasi Koistinen**

**Liikuntapedagogiikan
Pro gradu -tutkielma
Jyväskylän yliopisto
Syksy 1999**

TIIVISTELMÄ

Koistinen. P. 1999. Itseohjautuvuus liikunnanohjaajan aikuistutkinnossa: Pilli ja pallo oppijalla. Liikuntapedagogiikan pro gradu -tutkielma. Liikuntakasvatuksen laitos. Jyväskylän yliopisto.

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää liikunnanohjauksen aikuistutkinnon opiskelijoiden itseohjautuvuutta, koettuja opiskelukokemuksia, koulutuksen vaikuttavuutta sekä opintojen keskeyttämistä. Tutkimuksen kohdejoukkona oli 120 opiskelijaa, jotka olivat aloittaneet vuosina 1992 - 1996 liikunnanohjaajan aikuistutkinnon opiskelun Liikuntakeskus Pajulahdessa. Aineisto kerättiin kyselylomakkeella ja vastusprosentiksi muodostui 77. Itseohjautuvuutta tutkittiin Self-directed learning readiness-scale (SDLR) itseohjautuvuusmittarilla. Koetuista opiskelukokemuksista tutkittiin opiskelijan ja koulutuksen järjestäjän opiskeluedellytyksiä, saatua opetusta ja ohjausta, opiskelijan omaa panosta, palautetta sekä tuloksia oppimisesta. Koulutuksen vaikuttavuutta tutkittiin opiskelijoiden mielipiteinä koulutuksen ja työelämän vastaavuudesta sekä muutoksina työssä, tehtävissä ja palkassa.

Liikunnanohjaajan aikuistutkinnon opiskelijoiden itseohjautuvuus todettiin tutkimuksessa varsin hyväksi. Itseohjautuvuusvalmiusmittarilla mitattuna keskiarvo oli korkeampi kuin vertailuryhminä käytetyillä peruskoulun opettajilla ja avoimen korkeakoulun opiskelijoilla. Itseohjautuvuus oli tutkimuksen mukaan jaettavissa neljään osa-alueeseen: minäkäsitykseen, itsearviointiin ja luovuuteen, oma-aloitteellisuuteen ja itsenäisyyteen sekä oppimishalukkuuteen. Opiskelijat arvioivat omia opiskeluedellytyksiään, omaa panostaan ja tuloksiaan oppimisesta varsin korkealle. Opetuksessa olisi kehitettävää alkuinformaatiossa, palautteessa, lähijaksojen suunnittelussa sekä etä- ja lähijaksojen yhteensovittamisessa. Opiskelunsa keskeyttäneet ja sen loppuun suorittaneet erosivat opiskeluedellytyksissä sekä panostuksessaan opiskeluun. Runsas puolet liikunnanohjaajan aikuistutkinnon opiskelleista toimii liikunta-alalla. Koulutuksen vaikuttavuus koettiin merkittäväksi, ja puolella tutkimukseen osallistuneista oli koulutuksen jälkeen tapahtunut työssään kehittymistä.

AVAINSANAT: Aikuiskoulutus, andragogiikka, itseohjautuvuus, koulutus - vaikuttavuus, liikunnanohjaajat, monimuoto-opetus.

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	5
2. LIIKUNNANOHJAAJAN AIKUISTUTKINTO	7
2.1 Liikunnanohjaajan aikuistutkinnon yleinen perustelu	7
2.2 Liikunnanohjaajan aikuistutkinnon kuvaus	8
2.3 Liikunnanohjaajan aikuistutkinnon tulevaisuus	9
3. AIKUISKASVATUKSEN PERUSTEISTA	12
3.1 Ihmiskäsitys	12
3.2 Oppimiskäsitys	13
3.2.1 Humanistinen oppimiskäsitys	13
3.2.2 Kognitiivinen oppimiskäsitys	14
3.3 Aikuiskasvatus, aikuiskoulutus ja andragogiikka	15
3.4 Itseohjautuvuus	17
3.5 Monimuoto-opiskelu	19
3.5.1 Monimuoto-opiskelu ja itseohjautuvuus	21
3.5.2 Monimuoto-opiskelu ja opintokokemukset	22
3.5.3 Monimuoto-opiskelu ja opintoihin osallistumisen syyt	23
3.5.4 Monimuoto-opiskelu ja opintojen keskeyttäminen	23
3.6 Koulutuksen vaikuttavuus	24
4 TUTKIMUKSEN VIITEKEHYS JA ONGELMAT	27
4.1 Tutkimuksen viitekehys	27
4.2 Tutkimuksen ongelmat	28
5 TUTKIMUSMENETELMÄT	30
5.1 Koehenkilöt ja aineiston keruu	30
5.2 Tutkimusmenetelmällisistä ratkaisuista	33
5.2.1 Tiedonkeruumenetelmät	33
5.2.2 Itseohjautuvuuden mittaaminen	33

5.2.3 Opiskelukokemusten mittaaminen	38
5.2.4 Koulutuksen vaikuttavuuden mittaaminen	40
5.2.5 Tutkimuksen yleistettävyys	41
5.3 Analyysimenetelmät	41
6 TULOKSET	43
6.1 Itseohjautuvuusvalmius	43
6.2 Opiskelukokemukset	46
6.3 Koulutuksen vaikuttavuus	53
6.4 Koulutuksen keskeyttäminen	57
6.5 Itseohjautuvuuden, opiskeluedellytysten, oppilaan oman panostuksen, opiskelukokemusten ja koulutuksen vaikuttavuuden yhteyksistä	59
7 POHDINTA	62
7.1 Tutkimusmenetelmän arviointia	62
7.2 Tutkimuksen päätehtävien todentuminen	63
7.3 Jatkotutkimuksia	67
LÄHTEET	68
LIITE 1: Liikunnanohjauksen aikuistutkinnon moduulit ja aineet	72
LIITE 2: Kyselylomake	73
LIITE 3: Opiskelukokemukset osa-alueittain tiettyjen taustamuuttujien suhteen	80

1 JOHDANTO

Elämme yhteiskunnassa, joka muuttuu ja kehittyy yhä kiihtyvällä vauhdilla. Näistä muutoksen ja kehityksen suunnista voidaan parhaimmillaankin luoda vain ennusteita - visioita. Yksilön sopeutumisen kannalta keskeiseksi tekijäksi ja kyvyksi nousee kyky oppia. Räjähdysmäisesti lisääntyneen informaation keskellä oppimiseen liittyy taito erottaa olennainen epäoleellisesta.

Nyky-yhteiskunnassa ammattien tietopohjat ja peruskoulutuksen sisällöt vanhenevat nopeasti. Vastauksena tähän tilanteeseen on nostettu elinikäisen oppimisen periaate. Elämänsä aikana ihmisen on kyettävä uusimaan ammattitaitoaan ja monissa tapauksissa hankittava kokonaan uusi ammatti. Uudet tiedot ja käsitykset oppimisesta yhdessä muuttuvien koulutustarpeiden kanssa ovat nostaneet aikuiskasvatuksen yhdeksi keskeiseksi teemaksi yhteiskunnallisessa keskustelussa. Aikuiskoulutus on vastannut joustavuuden ja muutosvalmiuden vaatimuksiin kehittämällä uusia koulutusmuotoja. Tästä esimerkkinä on tämän tutkimuksen aihe: itseohjautuvuuteen nojaava monimuotokoulutus.

Aikuiskoulutuksen tärkein tehtävä on vastata työelämästä tuleviin koulutustarpeisiin. Ihannetapauksessa aikuiskoulutus on aina askeleen edellä työelämän todellisuutta, jolloin koulutuksella saavutetaan opiskelijan kannalta pitkäaikaista vaikuttavuutta. Nopeasti kehitetty ammattikorkeakoulujärjestelmä on myös aiheuttanut uudenlaista arviointia oppimisesta ja koulutuksesta.

Liikunta-ala on yhtenä koulutuksen sektoreista mukana tässä voimakkaassa yhteiskunnallisessa ja koulutuspoliittisessa muutoksessa. Opistotasoinen liikunnanohjaajakoulutus on osittain siirtynyt ja siirtymässä ammatilliseen korkeakoulujärjestelmään. Muutosta on pohdittu ja valmisteltu lähinnä nuorisoasteen näkökulmasta. Liikunnankoulutuksen ammatillista aikuiskoulutusta, jota on toteutettu opistotasoisena monimuoto-opetuksena 1990-luvun alusta, ei ole vielä valmisteltu kovinkaan aktiivisesti siirryttäessä ammattikorkeakoulujärjestelmään.

Kiinnostukseni tutkimuksen aiheeseen perustuu siihen, että suoritin itse liikunnanohjaajan aikuistutkinnon vuosina 1994 - 1996. Perinteisten koulutusmallien jälkeen, aikuiskasvatuksen eli andragogiikan periaatteisiin nojautuva, itseohjautuvuuteen perustuva liikunnanohjaajan aikuistutkinto oli tähänastinseni elämäni merkittävin oppimiskokemus. Jatketuani opiskelua liikuntakasvatuksen parissa kiinnostukseni aikuiskasvatukseen sekä liikunnanohjaajan aikuistutkintoon säilyi ja olenkin toiminut aikuistutkinnon parissa säännöllisesti mm. tuntiopettajana.

Tämän työn tarkoituksena on tutkia liikunnanohjaajan aikuistutkinnon koulutuksen suorittaneita ja sen keskeyttäneitä, selvittää heidän itseohjautuvuuttaan, kokemuksiaan koulutuksesta sekä koulutuksen vaikuttavuutta. Tulosten pohjalta on tarkoitus tehdä alustavia ehdotuksia koulutuksen kehittämiseksi. Liikunnanohjaajan aikuistutkintoa ei ole aikaisemmin tutkittu, joten kokonaiskuvan saavuttamiseksi tutkimusote on pääosin kvantitatiivinen. Tutkittavana joukkona on 120 vuosina 1992 - 1996 liikunnanohjaajan aikuistutkinnon Pajulahdessa aloittaneet aikuisopiskelijat. Tutkimuksen viitekehys rakentuu lähtökohtana aikuinen oppija ja aikuisopiskelu.

2 LIIKUNNANOJAJAJAN AIKUISTUTKINTO

Suomessa 1990-luvulla järjestetty liikunnonohjaajakoulutus on jakautunut nuorisostaasteen liikunnonohjaajakoulutukseen, liikunnonohjaajan aikuistutkintoon sekä oppisopimuskoulutukseen. Tämä työ keskittyy liikunnonohjaajan aikuistutkinnon kuvaamiseen.

2.1 Liikunnonohjaajan aikuistutkinnon yleinen perustelu

Liikunnonohjaajan peruskoulutusjärjestelmä on rakennettu peruskoulusta ja lukiosta tuleville nuorille. Se ei ole ollut joustava eri ikäisille opiskelijoille, eikä se ole ottanut riittävästi huomioon jo olemassa olevaa ammattitaitoa. Motiivi aikuistutkinnon laatimiselle, liikunta-alalla työskentelevien ihmisten pätevoitymiselle, löytyy monista nykyhetkeä leimaavista kehitysprosesseista. Keskeisiä näistä ovat muutokset työmarkkinoilla ja ammattirakenteissa sekä uudenlaisessa oppimiskulttuurissa. Aikuisopiskelijan liikunnonohjaajatutkinto perustuu uudenlaiseen käsitykseen oppimisesta. Koulutus ei ole sidottu tiettyyn aikaan, paikkaan tai opettajaan. Liikunnonohjaajan aikuistutkinto toteutetaan työn lomassa, joka mahdollistaa opiskelun ankkuroimisen todelliseen ammattitaitoon. (Haavisto 1994, 1.)

“Liikunnonohjaajakoulutuksen arvoperusta kytkeytyy yhteiskunnassa kulttuuriin ja siihen eräänä osana kuuluvan liikunnan ja muiden vapaa-ajanharrastusten sekä terveiden elämäntapojen vaalimiseen ja arvostamiseen. Liikunta kasvatustyönä ja osana vapaa-ajankoulutusta edellyttää koulutukselta laaja-alaisuutta, yhteistoiminnallisuutta ja monipuolisia valinnan mahdollisuuksia. Liikunnan ammattilaisen koulutuksen arvoperusta määräytyy koulutuksen yleisten arvojen ohella myös niistä arvoista, jotka yhteiskunnassa ohjaavat liikuntatoimea ja liikuntakulttuuria. Liikunnonohjauksen yhtenä lähtökohtana on usko kasvatustyön ja ohjaustyön mahdollisuuksiin hyvän elämän edistämiseksi. Koulutuksen tavoitteena on vahvistaa liikuntatyötä eri muodoissaan tekevien ammatti-identiteettiä. Koulutuksen läpi ulottuva humaani ja kasvatuksellinen ihmiskäsitys tukevat tasa-arvoisuutta, erilaisuuden hyväksymistä ja itsetunnon

tukemista. Liikunnanohjaajakoulutuksen tavoitteena on valmistaa opiskelijat omien voimavarojen tiedostamiseen ja luovaan kykyjensä yhteiskunnalliseen käyttämiseen liikuntatyön eri tehtävissä”. (Opetusministeriö 1994, 1-2.)

2.2 Liikunnanohjaajan aikuistutkinnon kuvaus

Liikunta-alan ammatillisen koulutuksen rakenteesta päättää opetusministeriö koulutuksen kehittämissuunnitelman pohjalta, aloitusryhmät myöntää lääninhallitus opetusministeriön vahvistamasta läänikohtaisesta kiintiöstä ja opetussuunnitelman perusteet vahvistaa opetushallitus. Aikuisten ammatillista liikunnanohjaajakoulutusta antoi vuonna 1993 kaksi valtakunnallista liikunnan koulutuskeskusta; suomenkielisenä Liikuntakeskus Pajulahti ja ruotsinkielisenä Solvalla Idrottsinstitut. (Virtala 1993, 4 – 15.)

Liikunnanohjaajan aikuistutkinto on ammatillisessa aikuiskoulutuksessa monimuoto-opiskeluna suoritettava opistoasteen tutkinto.

Liikunnanohjaajatutkinnon nimellinen laajuus on 120 opintoviikkoa. Tutkinto vastaa nuorisoasteen liikunnanohjaajatutkintoa. Opetus toteutetaan monimuotoisesti aikuisen ihmisen tarpeet ja erityispiirteet huomioon ottaen. Opiskeluohjelmassa otetaan huomioon opiskelijan aikaisempi opinto-, työ- ja elämäkokemus. Opiskelija laatii yhteistyössä opetusta järjestävän oppilaitoksen kanssa henkilökohtaisen opiskeluohjelman. Opetuksessa teoria ja käytäntö integroidaan tarkoituksenmukaisella tavalla ja tarkoituksenmukaisen laajasti. (Opetusministeriö 1994, 2-4.) Liikunnanohjaajan aikuistutkinnon moduulit ja aineet ovat liitteessä 1.

Liikunnanohjaajan aikuistutkintoa on järjestetty vuodesta 1992. Koulutuksen on aloittanut Liikuntakeskus Pajulahti. Tutkinnon ohjeellinen kestoaika on puolitoista vuotta. Se koostuu kuudesta kahden viikon lähijaksosta oppimiskeskuksessa sekä niiden väliin lomittuvista 6 - 9 viikon etäjaksosta. Pääsyaatimuksena aikuistutkinnolle on vähintään 25 vuoden ikä. Mikäli koulutukseen valitulla ei ole ylioppilas- tai opistotasoista koulutusta, on hänen tutkinnon aikana suoritettava 19 opintoviikkoa yleissivistäviä opintoja. Opintoihin valittaessa painotetaan hakijan työkokemusta, erityisesti liikunnan ja vapaa-

ajan alueilta. Kokemukset aikuiskoulutuksesta ja etäopetuksesta luetaan hakijalle eduksi. Kullekin kurssille valitaan 20 oppilasta. Pyrkijöitä on vuosina 1992 - 1994 ollut 711 henkilöä ja aloituspaikkoja tänä aikana 80 opiskelijalle. (Haavisto 1994, 2.)

2.3 Liikunnanohjaajan aikuistutkinnon tulevaisuus

Kolmannen asteen - opintoasteen tutkinto on poistumassa suomalaisesta koulutusjärjestelmästä. Tämä aiheuttaa muutoksen myös liikunnanohjaajan aikuistutkinnossa. Vuonna 1998 aloitettiin seitsemäs ja viimeinen opistotasoinen liikunnanohjaajan aikuistutkinto Liikuntakeskus Pajulahdessa.

Liikunnanohjaajan nuorisotutkinto on siirtynyt (Lapin Urheiluopisto, Solvalla Idrottsinstitut) tai siirtymässä (Liikuntakeskus Pajulahti, Suomen Urheiluopisto) ammattikorkeakoulututkintoon. Aikuistutkinnon ammattikorkeakoulussa aloitti ensimmäisenä Solvalla maaliskuussa 1998 ja tätä seurasi Lapin Urheiluopisto syksyllä 1998. (Wuolio 1997, 19; Pietilä 1998.)

Liikunnanohjaajan aikuistutkinnon liittämistä ammattikorkeakoulujärjestelmään voidaan perustella ainakin seuraavista viidestä näkökulmasta:

1. **Aikuisen oikeutena opiskeluun - sivistyksellinen tasa-arvo.** Elinikäisen oppimisen käsite on noussut keskeiseksi koulutuspoliittiseksi tavoitteeksi Suomessa 1990 - luvulla. Tätä kehitystä ovat tukeneet nopeasti muuttuneet ja muuttuvat yhteiskunnalliset prosessit mm. työn vaatimuksissa. Nämä muutokset yhdessä muuttuneisiin käsityksiin oppimisesta ja oppimisen mahdollisuuksista ihmisen elinkaaren eri vaiheissa ovat lisänneet kiinnostusta aikuiskasvatukseen ja -koulutukseen. Perustelussa korostuu myös näkemys opiskelun tasa-arvoisuudesta demokraattisen yhteiskuntanäkemyksen mukaan myös aikuisille. (Unesco 1976, II/4; Tuomisto 1993, 95 – 97.)
2. **Oppiminen itsearvona.** Opiskelu ja oppiminen voidaan nähdä, ei vain välineenä, vaan sinänsä tärkeänä eli itsearvona. Tähän liittyy käsitys ihmisestä oman itsensä ohjaajana - itseohjautuvana. (Alanen 1985, 43;

Tuomisto 1993, 91 – 94.) Jos ihminen on kiinnostunut ja suuntautunut esim. liikuntaan, täytyisi hänellä olla mahdollisuus tämä tarve tyydyttää.

3. **Oppiminen välinearvona.** Suomalaiseen yhteiskuntajärjestelmään liittyy koulutusjärjestelmä erilaisine tutkintoineen. Tutkinnot ovat edelleen vaatimuksina niin jatkokoulutukseen kuin työelämän eri tehtäviin. Ihmisen erilaisista lähtökohdista (mm. sosiaaliset, alueelliset, taloudelliset) ja elämänkaareen liittyvistä valinnoista huolimatta voidaan aikuiskoulutus nähdä mahdollisuutena näiden eri tutkintojen suorittamiseen varsinaisen koulutusjärjestelmän ulkopuolella. Tällöin koulutuksen tulisi ottaa huomioon opiskelijoiden aikaisemmat opinnot ja kokemukset sekä joustavasti vastata muuttuviin tarpeisiin. (Holmberg 1992, 39; Rinne 1992, 212; Tuomisto 1993, 92.)
4. **Työelämän kannalta.** Aikuiskasvatus ja työelämä ovat kiinteässä yhteydessä toisiinsa. Koulutuksen tulee tukea siihen osallistuvan työssä toimimista. (Unesco 1976, VIII/49.) Nykyisin työelämässä ollaan hyvin kiinnostuneista henkilöstön kehittämisestä ja työntekijöiden itsekehittämispyrkimysten tukemisesta. Ammattipätevyyttä ei ymmärretä enää vain ajankohtaisten tehtävien hallintana, vaan työntekijöiltä edellytetään oman ammattialan kehityksen jatkuvaa seuraamista ja kykyä itse aktiivisesti kehittää ammattikäytäntöään. (Tuomisto 1993, 108.)

Liikunnanohjaajan aikuistutkinnossa opiskelevat ovat jo työelämässä mukana olevia. He toimivat niin valtion, kuntien, yksityisten palveluksessa kuin yksityisinä ammatinharjoittajina. Yksilön kehittyminen koulutuksen avulla on nähtävissä tuottavuuden sekä laadun lisääntymisenä myös työnantajan kannalta. Koulutuksen sitominen omaan työhön auttaa työn kehittämistä jo koulutuksen aikana.

5. **Yhteiskunnan kannalta.** Yksilön kehittyminen ja hyvinvointi sinänsä ovat yhteiskunnan kannalta tuettavia arvoja. Työn ja tuottavuuden kasvu ovat myös yhteiskuntaa tukevia tekijöitä. (Alanen 1985, 39 – 41.) Liikunta-alan koulutuksesta puhuttaessa on myös huomioitava liikunnan suorat ja välilliset

vaikutukset mm. terveyteen (Vuori 1994, 24 - 45) sekä sitä kautta yhteiskunnan hyvinvointiin.

3 AIKUISKASVATUKSEN PERUSTEISTA

3.1 Ihmiskäsitys

“Ihmiskäsitys tarkoittaa kaikkea sitä, mitä empiirinen ihmistutkimus edellyttää ihmisen olevan, ennen kuin häntä voidaan tieteellisesti tutkia. Ihmiskäsitys ilmaisee sen, mitä tutkimuskohde ihminen on perusominaisuuksiltaan”.

Jokaisella aatesuunnalla on oma perusoletus siitä millainen ihminen on, edelleen kullakin yksilöllä on oma ihmiskäsityksensä. Myös jokainen empiirinen tutkimus sisältää aina, ilmaistiin se tai ei, tietynlaisen ihmiskäsityksen.

Kasvatuksen alueella korostuvat kysymykset kasvatuksen päämääristä ja ihmisen koulutettavuudesta. (Hirsjärvi 1983, 62.) Tämän työn perusteena oleva ihmiskäsitys perustuu humanistiseen ja nykypsykologian mukaiseen ihmiskuvaan.

Nykypsykologian mukaisessa systeemiteoriassa ihminen nähdään psykosomaattisena kokonaisuutena, avoimena hierarkkisena systeeminä, joka on osasysteeminä sosiaalisten systeemien hierarkiassa. Tässä ihmiskäsityksessä korostuu näkemys ihmisestä aktiivisena vuorovaikutusprosessin osallistujana. Hänen toimintansa on tavoitteellista ja palautehakuista. Ihmisen toiminnalle on lajityypillisiä rajoituksia ja mahdollisuuksia. Rajoituksista tyypillisiä ovat fysiologiset ja motoriset, mutta huomioitava on ihmisen “tiedonkäsittelykyvyn” rajoitukset. Tästä syystä ihminen on erittäin valikoiva ottaessaan vastaan ja käsitellessään tietoa. Samalla kun ihminen valikoi tietoa, hän myös tulkitsee sitä. Uusi informaatio tulee ymmärretyksi sen kautta, että ihminen kytkee sen aiemmin oppimaansa, hän tulkitsee sen tiedollisten “skeemojen” avulla. Edelleen ihmisellä on luontainen uteliaisuus jäsentää kuvaa ympäröivästä maailmasta ja kyky oppia ymmärtämään sekä arvioimaan omaa toimintaansa. (Rauste-von Wright 1983, 11 - 16).

3.2 Oppimiskäsitys

Kaiken systemaattisen opettamisen ja opiskelun perustana on jokin käsitys siitä, mitä on oppiminen. Oppimiskäsitys on siis käsitys siitä, mikä on opetustapahtuman ”luonne”. Opetuskäsitykset muodostuvat useista tekijöistä. Näihin kuuluvat käytäntöön liittyvät tottumukset, asenteet ja arvot, jotka liittyvät olettamuksiin siitä, mitä oppilaan ”päässä” tapahtuu oppimisprosessin kuluessa. Oppimiskäsityksiin vaikuttavat useat tekijät; käsitykset tiedon ja psyykkisen prosessin luonteesta, kulttuuri, perinteet, yhteiskunnan odotukset sekä oppimista koskevat teoriat ja tulkintaperinteet. (Rauste-von Wright & von Wright 1994, 102.)

3.2.1 Humanistinen oppimiskäsitys

Humanistinen oppimiskäsitys pohjautuu humanistisen psykologian mukaiseen ihmiskäsitykseen. Rogersin (1969) mukaan humanistinen psykologia luo mielikuvan itseään toteuttavasta henkilöstä, joka elää täydesti huomioiden kaikki tunteensa samalla koko ajan kasvaen ja kehittyen omana itsenään ja käyttäen optimaalisesti hyväkseen ympäristönsä luomat mahdollisuudet. Jotta oppija voi kasvaa ja kehittyä kohti itseään toteuttavaa henkilöä, hänellä tulee olla mahdollisuus oppia. Oppiminen on humanistisen psykologian lähtökohta. Oppiminen on kaiken koulutuksen sisältö ja kouluttajan tehtävä on lähinnä oppimisen helpottaminen. Tällainen teoriamalli täydellisestä ihmisestä muodostaa koulutuksen tavoitteen. Koskaan tavoitetta ei voi saavuttaa, mutta se määrittelee suunnan, johon tulee edetä. (Kauppi 1989, 90.)

Humanistisessa psykologiaan pohjautuvassa oppimiskäsityksessä oppija nähdään tarkoitushakuiseksi, päämäärätietoiseksi, uteliaaksi sekä voimakasta luonnollista oppimispotentiaalia omaavaksi (Vaherva & Ekola 1986, 29 – 30.) Humanistinen oppimiskäsitys kasvatuksesta on hyvin optimistinen. Ihmisarvon ja yksilöllisyyden lisäksi se korostaa ihmisen halua persoonalliseen kasvuun. Ihminen pystyy vaikuttamaan omaan elämäänsä. Hän haluaa olla toiminnassaan vapaa, itsenäinen, tietoinen ja kehittyvä, mutta samalla vastuuntuntoinen. Itseohjautuvan oppijan on otettava vastuu omasta

ajattelustaan. Vastuunoton edellytyksenä on toimiva sisäinen kontrollijärjestelmä sekä reflektiivisen ajattelun hallinta. Humanistinen näkemys hylkää perinteisen käsityksen opettamisesta. Se korostaa kokeilevaa, keksivää ja itseohjautuvaa oppimista sekä vuorovaikutusta oppimisryhmässä. (Koro 1994, 130.)

Humanistis-psykologinen kasvatusteoreettinen ajattelu on tuonut opetukseen kokemusperäisen oppimisen, vuorovaikutteisen toiminnan, itsetunnon ja itseilmaisun kehittämisen sekä asenteiden ja arvostuksen kehittämisen (Nöjd 1994, 180.)

Puputti (1992) on tutkinut aikuiskoulutuksen ihmiskuvaa avoimen korkeakoulun suunnitteluasiakirjojen valossa sekä empiirisesti sosiaalipolitiikkaan opiskelijoita tutkimalla. Suunnitteluasiakirjat luovat käsityksen oppijasta humanistisen ihmiskäsityksen pohjalta. Opiskelijoita tutkittuaan hän päättelee suunnitteluasiakirjojen antaman kuvan olevan liian optimistinen opiskelijan aktiivisuuden, pitkäjännitteisyyden ja oppimisvalmiuksien suhteen. Toisaalta opiskelijoiden motiivit, itsensä kehittäminen ja tiedonhalu ovat suunnitteluasiakirjojen ihmiskäsityksen mukaisia.

3.2.2 Kognitiivinen oppimiskäsitys

Kognitiivinen oppimiskäsitys perustaa ihmiskäsityksensä nykypsykologian mukaiseen ihmiskäsitykseen (vrt. 3.1 ihmiskäsitys Rauste-von Wrightin mukaan). Kognitiivisen oppimiskäsitys korostaa ajattelun ja ymmärtämisen keskeistä merkitystä oppimistapahtumassa. Uudessa oppimistilanteessa uudet asiat hahmotetaan jo olemassa olevaan tietorakenteeseen. Havainnot muunnetaan ja tulkitaan yleisempien käsitteiden ja periaatteiden avulla. Nämä yleisemmät käsitteet muodostavat hierarkkisen kognitiivisen rakenteen. (Vaherva 1986, 32 – 33.)

Kognitiivisen teorian mukaan oppiminen on mielekästä, tavoitteista tiedollisten rakenteiden ja mallien muodostamista sekä niiden luovaa käyttöä. Oppiminen

ei ole valmiiden tietojen varastoimista muistiin tai ulkoisten osasuorituksen mekaanista ehdollistamista. (Engesröm 1987, 13.)

Kognitiivinen psykologia korostaa ymmärtämisen, käsitteen muodostuksen, havaintotoimintojen sekä erilaisten kognitiivisten tavoitteiden merkitystä. Omaehtoinen ongelmanasettelu ja -ratkaisu korostuvat. Oppilas hankkii itse tietoa ja muokkaa sitä oman aiemman tietonsa ja tiedonkäsittelytapansa mukaisesti. Valmiin tiedon jakamista ei katsota hedelmälliseksi.

Kokonaisopetus valtaa alaa ja oppilaat osallistuvat aiempaa enemmän opetuksen suunnitteluun. Monimuoto-opetuksen ratkaisut otetaan huomioon entistä enemmän. (Nöjd 1994, 180 – 182.) Edellisten ihmiskäsitysten sekä humanistisen ja kognitiivisen oppimiskäsityksen ymmärtäminen luovat pohjaa, kun siirrytään käsittelemään aikuiskasvatusta.

3.3 Aikuiskasvatus, aikuiskoulutus ja andragogiikka

Historian eri vaiheissa aikuiskasvatuksesta on käytetty hyvinkin erilaisia käsitteitä, joiden merkityssisällöstä on ajoittain kiistelty. Käsitteiden kansanvalistus, kansansivistys kautta ollaan tultu käsitteisiin aikuiskasvatus ja -koulutus. Aikuiskasvatuksen päämääränä on yksilön persoonallisuuden kokonaisvaltainen kehittyminen. Aikuiskasvatuksen sisältönä ovat yleissivistys, yhteiskunnalliset asiat, harrasteopinnot ja ammatillinen koulutus. Aikuiskoulutus termi painottaa aikuisopintojen merkitystä tuotannon kehittämiseksi ja se käsitetään osana yhteiskunnan järjestämää koulutusjärjestelmää.

Aikuiskoulutus on nykyisin saanut yleiskäsitettä tarkoittavana terminä tietynlaisen virallisen aseman erityisesti julkisen hallinnon ja elinkeinoelämän piirissä. Aikuiskasvatuksen säilyttämistä yleiskäsitteenä ovat pitäneet tärkeänä mm. alan teorian ja tutkimuksen edustajat. Käytännössä aikuiskasvatusta ja aikuiskoulutusta käytetään nykyisin lähes synonyymisesti samaa toimintakokonaisuutta tarkoittavina käsitteinä. (Tuomisto 1993, 14 – 55.)

Aikuiskasvatuksen määrittämisen yläkäsitteeksi ja aikuiskoulutuksen sen alakäsitteeksi näkyy Hirsjärven (1983, 9) määritelmässä: "Aikuiskasvatus on laajassa mielessä aikuisiin vaikuttamaan pyrkivää tavoitteellista toimintaa. Se

on myös ohjattujen oppimistilaisuuksien järjestämistä aikuisille, jotka ovat aikaisemmin päättäneen tai keskeytyneen koulujärjestelmässä saadun pohjakoulutuksen jälkeen tavallisesti toimivat tai ovat toimineet työelämässä. Aikuiskoulutus on määriteltyjen normien, tavoitteiden ja keinojen mukaista toimintaa, jonka avulla pyritään aikuiskasvatukselle asetettuihin toimintoihin”.

Edellisissä määritelmissä ei ole kovin selkeästi erotettu aikuiskasvatuksen kahta olennaista puolta: aikuiskasvatusta ja -koulutusta käytännön toimintana esim. ammatillisena koulutuksena ja toisaalta aikuiskasvatusta tieteenä mm. yliopistollisena oppiaineena. Tässä työssä käsite aikuiskasvatus määritellään tieteelliseltä pohjalta. Vahervan (1997, 26) mukaan aikuiskasvatus käsitetään tällöin yksilön kasvua ja kehitystä koskevaksi tietoperustaksi. Puhuttaessa taas aikuiskoulutuksesta, ymmärretään se enemmän aikuisiin kohdistetuksi käytännön kasvatus- ja opetustoiminnaksi.

Uudet tiedon- ja oppimiskäsitykset ovat tuoneet muutospaineita aikuisten opettamiseen. On tullut tarve didaktisesta näkökulmasta erottaa andragoginen (aikuisten oppimisen ohjaamiseen liittyvä) ja pedagoginen (lasten ja nuorten opettamiseen liittyvä). Malcon Knowles otti 1960-luvun lopulla käyttöön käsitteen andragogiikka kuvaamaan humanistisesta psykologisesta johdettuja aikuisten oppimista ja opettamista koskevia periaatteita. Nykyisin käsitteellä on vakiintunut asema, kun keskustellaan aikuisten ja lasten opettamisen erilaisuudesta sekä Knowlesin kehittämästä aikuisten oppimista helpottavasta opettamisen mallista. Laajimmillaan andragogiikka on aikuiskasvatuskäsitteen synonyymi. (Koro 1994, 129.)

Andragogiikan peruseriaatteita ovat käsitys aikuisen itseohjautuvuudesta. Muita periaatteita ovat aikuisen oppijan elämäkokemuksen arvostaminen oppimisen lähteenä ja joustavuuden korostaminen oppimismahdollisuuksien tarjonnassa. Edelleen keskeistä on oppijoiden sosiaalisten roolien määrittäminen, kehitystehtävien ja oppimisen yhteensovittaminen sekä ongelmakeskeisyyden korostaminen asiakeskeisyyden sijasta oppimisessa. (Koro 1993a,41.)

Käsitteen andragogiikka eroa aikuiskasvatukseen ja -koulutukseen selventää seuraava tarkennus: Andragogisessa mallissa on kyse pikemminkin ihmisen humanisuuden korostamisesta kuin varsinaisesta oppimisteoriasta. Se ei pyri selittämään, kuinka oppiminen tapahtuu, vaan se korostaa ihmisen itsemääräämistarvetta ja voimakasta oppimispotentiaalia sekä ympäristön velvollisuutta vastata näihin ihmisen tarpeisiin. (Vaherva & Ekola 1986, 29 – 30.)

Vaherva (1993) on tutkinut, missä määrin opetussuunnitelman perusteiksi valitut andragogiset ja kognitiivisen didaktiikan mukaiset periaatteet on saatu toimimaan aikuiskoulutuksen opetustilanteissa. Määrittäessään tutkimuksen kohteeksi opetussuunnitelman andragogisten periaatteiden toteutumisen käytännön opetustilanteessa, kytkee hän sen yhdeksi opetusteoriaksi. Tarkasteltavia andragogisia periaatteita olivat koulutettavien motivointi, osallistuminen, elämän- ja työkokemuksen huomioonottaminen sekä keskinäisen kunnioituksen ja hyvän ilmapiirin luominen. Tutkimuksen kohteena olleessa tiemestarien täydennyskoulutuksessa andragogiikan periaatteet toteutuivat käytännön koulutuksessa vielä varsin heikosti. Eniten kehitettävää olisi ollut opetettavien aiheiden sitomisessa kurssilaisten kokemuspöydään. Huolimatta alkuinformaatiosta, koulutuksesta ja ohjauksesta asiantuntijakouluttajat toteuttivat oman koulutusosuutensa kerran omaksumallaan tavalla. Tästä johtuen koulutuksen luonne tutkittavassa tapauksessa toteutui perinteisesti. Huomioitavaa kuitenkin oli, että kouluttajat ja koulutettavat olivat varsin tyytyväisiä opetukseen.

3.4. Itseohjautuvuus

“Itseohjautuvuus oppimisessa on prosessi, jossa oppija tekee aloitteen, joko toisen avulla tai itsenäisesti, oppimistarpeidensa havaitsemisessa, oppimistavoitteidensa määrittelyssä, henkilöressurssien ja materiaalistien oppimisressurssien hankkimisessa, itselleen sopivien oppimisstrategioiden valinnassa ja toteuttamisessa sekä oppimistulostensa arvioinnissa.” (Knowles 1975, 18.)

Itseohjautuvuudella on vahva kytkentä humanistiseen ihmiskäsitykseen ja demokraattisen koulutuksen ihmiskuvaan, jossa itseohjautuvuus nähdään kokonaisuena toimivan ihmisen yhtenä keskeisenä ominaisuutena. Minäkäsitys ja itseluottamus ovat voimakkaassa yhteydessä henkilön itseohjautuvuusvalmiuden kanssa. Keskeinen merkitys on myös vastuullisuudella. Itseohjautuvuutta ei pidä nähdä kahtiajakona ulkoohjautuvuudelle ja täydelliselle vastuun puuttumiselle, vaan toisena ääripäänä jatkumolle, jonka toisessa päässä ovat oppijan tarve tulla opetetuksi ja kyvyttömyys ottaa vastuuta oppimisestaan. Tälle jatkumolle aikuisopiskelijat sijoittuvat itseohjautuvuusvalmiudeltaan yksilöllisesti vaihdellen. (Koro 1993a, 21.)

Aikuiskasvatuksen kannalta tähän keskeiseen käsitteeseen on viime vuosina kohdistettu kritiikkiä. Käytännössä on huomattu, etteivät kaikki aikuiset olekaan kovin itsenäisiä ja itsesuuntautuneita. (Tuomisto 1993, 9.) Vastauksena tähän kritiikkiin on käsitys siitä, ettei itseohjautuvuus ole pysyvä ja periytyvä ominaisuus, vaan kehittyvä ja kehitettävä tila. Tämä antaa jokaiselle oppijalle - myös aikuisikäiselle, mahdollisuuden kehittää omaa itseohjautuvuusvalmiutta. Valmius itseohjautuvuuteen on yksilön ominaisuus, joka minäkäsityksen tavoin kehittyy sosiaalisessa vuorovaikutuksessa yksilön ja hänen ympäristönsä välillä. Kun yksilö oppii itseohjautuvuutta, oppiminen pitää sisällään sekä itseohjatun käyttäytymisen että siihen liittyvien motiivien, pyrkimysten ja asenteiden omaksumista. Oppimisprosessi sisältää kaikki oppimiseen liittyvät mekanismit. Se ei siten ole vain matkimista ja jäljittelyä, vaan kognitiivisen oppimiskäsityksen mukaan myös yksilön tiedolliset rakenteet ja ajattelumallit ovat itseohjautuvuuden oppimisessa keskeisiä. Oppijan reflektiivisyys nousee tässä yhteydessä keskeiseksi taidoksi. (Koro 1994, 131 – 134.)

Itseohjautuvuuden kannalta keskeistä kykyä - itsearviointia, korostaa myös Silven (1991, 33): "Jotkut aikuiset opiskelijat, jotka muilla elämänoillaan ovat itseohjautuvia, mieltävät opiskelun "opeta minua" - tilanteeksi. Tällainen asenne ei edistä opiskelijan itseohjautuvuutta, koska opiskelutaidon kehittyminen tähän suuntaan edellyttää että opiskelija *itse* havaitsee puutteet opiskelussaan, suunnittelee ja kehittää opiskelutaitojaan sekä arvioi kehitystään."

Koron (1993b) väitöskirja on tuottanut paljon tietoa itseohjautuvuudesta aikuisen oppimisen ohjaajana. Hän tutki avoimen korkeakoulun kasvatustieteiden approbatur opiskelijoita (N=782). Itseohjautuvuusvalmius jakaantui lähes normaalijakautuman tavoin ja valmius parani lähes johdonmukaisesti iän mukaan. Itseohjautuvuusvalmiuden suhde aikaisempien opintojen määrään osoittautui ei-lineaariseksi. Pelkkä ylioppilastutkinto, ilman lisäkoulutusta tuotti heikomman itseohjautuvuusvalmiuden kuin jokin perustutkinto (oppivelvollisuuskoulu, ylioppilastutkinto) ja lisäkoulutus. Tärkeimmäksi itseohjautuvuutta selittäväksi tekijäksi osoittautui minäkäsitys. Keskeisimmät minäkäsityksen summamuuttajat olivat itseluottamus, sosiaalinen minä, itsearvostus ja itsetuntemus. (Koro 1993b, 168 – 169.)

Varila (1990b) keskittyi tutkimuksessaan itseohjautuvaan oppimiseen. Kohderyhmänä hänellä oli avoimen korkeakoulun aikuiskasvatus- ja kasvatustieteen opiskelijoita (N=260). Keskeiseksi tekijäksi, joka selitti itseohjautuvuutta ja hyviä oppimistuloksia oli oppijan käsitys itsestä tehokkaana ja oma-aloitteisena oppijana eli luottamus omaan oppimiskykyyn. Toinen tärkeä opintomenestystä selittävä tekijä oli oppijan aikaisempi koulutus, erityisesti peruskoulutus. Mitä korkeampi oli aikaisempi koulutus, sitä parempia oppimistuloksia saavutettiin. Tutkija korostaa kuitenkin, että vaikka edelliset tekijät määrittävätkin itseohjautuvuutta ja sitä kautta menestymistä opinnoissa, niin se ei kerro koko totuutta. Aikuisopiskelijan elämäntilanteeseen liittyvät tekijät (työ, perhe, harrastukset) saattavat vaikuttaa osaltaan oppimistuloksiin merkittävästi. (Varila 1990b, 96 – 99.)

3.5 Monimuoto-opiskelu

Termillä monimuoto-opetus ja monimuoto-opiskelu tarkoitetaan lähiopetuksen, etäopetuksen ja itseopiskelun yhdistämiseen perustuvia opetuksen ja opiskelun toteutustapoja. Monimuoto-opiskelu on mahdollistanut monien, lähinnä aikuisopiskelijoiden, suorittaa opintoja, jotka perinteisen koulutusjärjestelmien puitteissa olisivat jääneet suorittamatta. Monimuoto-opiskelussa on ilmennyt vaikeuksia, jotka johtuvat opiskelijan ympäristöstä ja uusista opintomenetelmistä. Näitä vaikeuksia voidaan kartoittaa ja vähentää opinto-

ohjauksella. Henkilökohtaisen opintosuunnitelman (HOPS) laatimisella yhdistetään jokaiselle opiskelijalle henkilökohtaisesti oppilaitoksen opetussuunnitelma sekä opiskelijan aikaisemmat saavutukset, tavoitteena opintojen läpivieminen. Monimuoto-opetuksessa käytettäviä viestivälineitä ovat televisio, radio, ääni- ja videonauhut. Kahdensuuntaisen viestinnän mahdollistavat sähköposti, puhelin, audiografiikka ja videoneuvottelu. Kirjoitettu teksti pysyy kuitenkin monimuoto-opetuksen perusvälineenä. Monimuoto-opetus jäsentää aikuiskoulutuksen muutosta, luokkahuonetradition häviämistä sekä uudistaa opettajien ja opiskelijoiden rooleja. Kyse ei enää ole pelkästä menetelmästä, jonka avulla opetusta voidaan tehokkaasti järjestää. On kyse aivan uudesta opetus- ja opiskelunäkemyksestä ja kulttuurista. (Hein, Nurmi & Paakkola 1993, 163 – 195.)

Koro (1993b, 76) määrittelee monimuoto-opetusta oppimisprosessin näkökulmasta:

“Monimuoto-opetus (ja -opiskelu) on ennalta suunniteltu, oppimistehtäviltään itseohjattua oppimista tukeva menetelmä. Sillä pyritään kaikki persoonallisuuden alueet kattavien tavoitteiden yksilölliseen saavuttamiseen erilaisen ohjauksen ja neuvonnan, oppijan ja opettajan (ohjaajan) kahdensuuntaisen ja joustavan vuorovaikutuksen sekä oppijakeskeisen arvioinnin keinoin. Oppisisällöt, joista oppijan työ- ja elämäntodellisuus ovat merkittävä osa, sekä opetus- ja tiedonsiirtovälineet ovat tukemassa oppimisprosessia”.

Monimuoto-opetuksesta puhuttaessa paino on tekninen, opetuksen järjestäjäpainotteinen. Monimuoto-opiskelussa korostuu vastaavasti oppijan näkökulma asiaan. Oppijan roolia Koro (1994, 137) painottaa vielä määrittelemällä vastuun jakautumisen monimuoto-opetusmallissa; “vastuu oppimisessa on ensisijaisesti itseohjautuvalla oppijalla. Häntä tukevat opetuksen organisoiva oppilaitos sekä työpaikan vastuhenkilöt. Vastuu voi myös jakautua useammalle oppilaitokselle.”

Paakkola (1991) on selvittänyt, mitä monimuoto-opetukseen siirtyminen edellyttää opetusta organisoivalta oppilaitokselta eli opetuksen järjestäjältä.

Paakkolan mukaan monimuoto-opetus ei ole vain tekniikka, jonka opetuksen järjestäjä voi ottaa käyttöön ikään kuin uutena opetusmenetelmänä.

Siirryttäessä monimuoto-opetukseen tulisi koko oppilaitoksen perusajatus tai perusidea ottaa uudelleen arvioitavaksi. Kehitettäessä opetussuunnitelmaa tulisi huomioida erityisesti integraatio eri oppiaineiden välillä. Tämä taas vaatii opettajilta yhteistyötä ja uudistamaan omaa opetuskäytäntöään. Monimuoto-opetukseen siirtyminen on kokonaisvaltainen muutos, joka asettaa koko oppilaitoskulttuurin uudenlaisen oppimishaasteen eteen. (Paakkola 1991, 147 - 148.)

Liikunnanohjaajan aikuistutkinnossa monimuoto-opiskelun tärkeimmät osat ovat itseopiskelu, jonka keskeisin tuotos ovat etätehtävät, ja lähiopetus. Muita osia ovat paikallinen opintopiiri, kirjalliset kuulustelut, projektityöt, taitojen kontrolli, ääni- ja videonauhat, opintojen ohjaus, televiestintään perustuva opetus sekä kirjallinen oppimateriaali. (Haavisto 1994,3.)

Pohdittaessa monimuoto-opetuksen suhdetta etäopetuksen ja lähiopetuksen välillä liikunnanohjaajakoulutuksessa nousevat ainakin seuraavat pääperiaatteet huomioitaviksi. Etäopetus on tehokasta tiedollisella alueella. Niillä voidaan suorittaa tehtäviä, jotka kehittävät kognitiivisia valmiuksia. Etäopetus ei sovellu juurikaan psykomotoristen valmiuksien kuten henkilökohtaisten liikuntataitojen opiskeluun. Näiden, kuin myös affektiivisten tunteiden ja asenteiden vaikuttamiseen lähiopetus on tehokkaampi tapa. (Holmberg 1992, 12.)

Monimuoto-opetuksella ja perinteisellä tavalla (luennot, tentit) järjestetyn opetuksen oppimistuloksia verratessaan Koro (1993b, 170) toteaa monimuoto-opetuksen oppimistulosten olevan parempia kuin perinteisesti opiskelleiden. Kyseessä olivat avoimen korkeakoulun kasvatustieteen aikuisopiskelijat.

3.5.1 Monimuoto-opiskelu ja itseohjautuvuus

Monimuoto-opiskelun ja itseohjautuvuuden suhde on monisäikeinen. Yhtäältä menestyminen monimuoto-opetuksessa vaatii itseohjautuvuutta (Koro 1993b;

Varila 1990b), toisaalta monimuoto-opiskelu tukee itseohjautuvuuden kehittymistä (Koro 1993b.) Monimuoto-opetuksen aikuiskoulutuksen lähtökohdan tulisi siis olla oppijakeskeinen, humanistinen sekä andragogisiin periaatteisiin nojaava. Vento (1993) päätelee kuitenkin tutkimuksessaan, joka kohdistui avoimen korkeakoulun monimuoto-opetukseen, että opintoja järjestävä organisaatio määrittelee sekä oppimisen tavoitteet että oppimisen arvioinnin. Opetuksessa käytetyt opintomuodot ja opettajien roolit perustuvat ulkoohjautuvuuteen. Oppimisen toteuttamisessa opiskelijoilla on mahdollisuus itseohjautuvuuteen lähinnä itseopiskelussa. Opintojärjestelmää kehitettäessä enemmän itseohjautuvuuteen perustuvaksi ja sitä tukevaksi pitäisi korostaa opettajien koulutusta ja heidän välistä yhteistyötä ja kehittää palautejärjestelmää sekä opiskelijoiden alkuinformaatiota. (Vento 1993, 111 – 114.)

3.5.2 Monimuoto-opiskelu ja opintokokemukset

Monimuoto-opiskelijoiden opintokokemuksia on tutkittu avoimen korkeakoulun opiskelijoilla, jossa opetus usein järjestetään monimuoto-opetuksena. Venton (1991) tutkimuksessa lähiopetuksen ja etäopetuksen yhteen sovittamisessa opiskelijat kokivat parantamisen varaa. Palautetta toivottiin lisää ja sen toivottiin olevan nopeampaa. Annetut etätehtävät koettiin työläinä, koska useimmat tehtävät olivat luonteeltaan soveltavia. Tehtävät nähtiin kuitenkin tästä syystä mielekkäinä. Audiolaitteiden ja äänikasettien käyttöön opetuksessa suhtauduttiin myönteisesti. Lähiopetuksessa toivottiin sekä luentopainotteista opetusta että ryhmätöitä. (Vento 1991, 104 – 108.)

Koron (1993b) tutkimuksessa selvitettiin myös opintokokemuksia. Opiskeluun kohdistuvat odotukset toteutuivat avoimen korkeakoulun monimuoto-opiskelussa varsin hyvin. Opiskelu tarjosi vaihtelua arkielämään sekä odotettua enemmän erilaisia sosiaalisia kokemuksia. Monimuoto-opiskelu kehitti erityisesti opiskeluvalmiuksia, mutta käytännön taitojen oppimisessa petyttiin. Opiskelijoista yli 80 % katsoi, että opiskelu salli heidän itseohjautuvuutensa toteutuvan. (Koro 1993b, 171.)

3.5.3 Monimuoto-opiskelu ja opintoihin osallistumisen syyt

Venton (1991) mukaan opintoihin osallistumisen ensisijaiset syyt ovat tärkeysjärjestyksessä: itsearvoinen opiskelu, hyöty työelämässä, oppiaineen kiinnostavuus ja opiskelukyvyn osoittaminen. Toiseksi tärkeimmäksi syyksi asetettiin yleisimmin opiskelun tuoma hyöty työelämässä. Kolmannes vastaajista ei enää esittänyt toista syytä. (Vento 1991, 58 – 62.)

Varila (1990a) sai tutkimuksessaan tärkeimmäksi osallistumisen syyksi myös itsearvoisen opiskelun. Hän esitti kuitenkin tutkimuksessaan, ettei tämä tulos vastaa täysin todellisuutta. Tutkimuksessa käytetty laadullinen aineisto antaa viitteitä, että lähes puolella vastaajista tärkein osallistumisen syy on instrumenttaalinen eli välinearvo. (Vento 1990a, 106 – 107.)

Esitetyt tulokset kertovat, että todellisen osallistumisen syyn selvittäminen ei ole yksinkertaista. Opiskelijoiden antamia vastauksia ei voida tulkita yksiselitteisesti. Todennäköistä on, että opiskeluun osallistumiseen vaikuttavat sekä itsearvoiset että välineelliset syyt. Opiskeltava aine ja opiskelu kiinnostavat opiskelijoita kyllä aidosti, mutta opiskelusta saatavilla hyödyillä kuten mm. todistuksella on myös huomattavan suuri merkitys.

3.5.4 Monimuoto-opiskelu ja opintojen keskeyttäminen

Monimuoto-opetuksen merkittävimpana heikkoutena on pidetty opintojen keskeyttäneiden suurta määrää. Opintojen keskeyttämisen käsite ei ole kuitenkaan yksioikoinen. Opiskelija, joka esimerkiksi käy kaikki lähijaksot ja jättää osan etätehtävistään tekemättä, saattaa hyvinkin omalta kannaltaan saavuttaa opiskelulleen asettamansa tavoitteet. Opetuksen järjestäjän näkökulmasta hänet tulkitaan kuitenkin keskeyttäjäksi. Keskeyttäminen tulisivin tulkita vähemmän dramaattiseksi, asiaan liittyväksi ja siihen kuuluvaksi.

Tutkittaessa opiskelun keskeytyksilukuja eri monimuotokoulutuksessa on saatu hyvin vaihtelevia lukuja. Keskeyttämisprosentit ovat vaihdelleet 20 - 50 % välillä. Keskeyttämisselvitysten mukaan naiset keskeyttävät harvemmin kuin

miehet ja iäkkäät vähemmän kuin nuoret. Aikaisempi kokemus etäopiskelusta ennustaa hyvin koulutuksesta selviytymistä. Koulutuksen keskeyttämisen syyt ovat moninaisia. Monimuotokoulutukseen liittyviä syitä ovat mm. vaikeudet uudenlaisen oppimiskulttuurin ja työtapojen omaksumisessa, vähäinen vuorovaikutus ja sosiaalisen kontrollin puuttuminen. Keskeyttäminen voi liittyä myös aikuisopiskelun yleiseen ongelmaan, ajanpuutteeseen, joka aiheutuu opiskelusta työn ja sosiaalisten velvoitteiden ohessa. Keskeisiä opiskelijaan liittyviä keskeyttämisen syitä ovat itseluottamuksen puute, kielteinen asenne ja opiskelukurin puute. (Paakkola 1991, 147 - 154.)

3.6 Koulutuksen vaikuttavuus

Koulutuksen vaikuttavuus on koulutukselle osoitettujen tavoitteiden saavuttamisen arviointia. Koulutuksen vaikuttavuutta ei voida arvioida, ellei tiedetä koulutuksen tavoitteita. Koulutuksen vaikuttavuutta voidaan arvioida kasvatustieteen, sosiologian ja taloustieteen näkökulmasta. Kasvatustieteen näkökulmasta voidaan arvioida oppimistuloksia. Tätä arviointia voidaan suorittaa välittömästi koulutuksen jälkeen tai myöhemmin eli viivästettynä arviointina. Koulutuksen sosiologian näkökulmasta koulutuksen vaikuttavuutta voidaan arvioida funktioanalyttisesti, jossa tietyn ilmiön seuraukset ovat tärkeitä edellytyksiä ilmiön olemassaololle. Koulutussosiologinen lähestymistapa tuo esille koulutukselle moninaisia vaatimuksia, kuten sosiaalista liikkuvuutta edistävä tai yhteiskunnallista eriarvoisuutta poistava tehtävä. Koulutuksen vaikuttavuutta voidaan siis arvioida tutkimalla, ovatko nämä tavoitteet toteutuneet. Taloustieteeseen perustuva tutkimus arvioi koulutuksen vaikuttavuutta taloudellisten vaikutusten ja erityisesti taloudellisen hyödyn näkökulmasta. Tällöin vaikuttavuutta voidaan arvioida yhteiskunnan, koulun tai yksilön tasolla. (Vaherva 1983, 183 – 186.)

Tässä tutkimuksessa koulutuksen vaikuttavuutta arvioidaan yksilön tasolla kasvatustieteen näkökulmasta. Menetelmänä käytetään viivästettyä arviointia, jolloin pyritään saamaan selville, ovatko koulutuksen tavoitteet toteutuneet työelämässä. Sosiologisesta näkökulmasta arvioidaan koulutuksen tarpeellisuus eli perustellaan liikunnanohjaajan aikuistutkinnon olemassaoloa.

Laajassa Aikuiskoulutus 1990 –tutkimuksessa (N=3990) tutkittiin aikuiskoulutusta sosiologian näkökulmasta. Tutkimuksessa todettiin, että aikuiskoulutukseen osallistuvat hyvin koulutetut ja toimeentulevat henkilöt eivätkä ne, jotka koulutusta eniten tarvitsisivat. Aikuiskoulutuksessa toteutuu kasautumisen logiikka. Ne, joilla koulutusta on, kouluttautuvat yhä enemmän. Koulutuksellinen tasa-arvo ei toteudu nykyisessä aikuiskoulutusjärjestelmässä. (Rinne 1993, 206 – 208.)

Ekola (1976) on tarkastellut koulutuksen vaikuttavuutta kasvatustieteen näkökulmasta, jolloin koulutusvaikutukset tulee määritellä koulutuksen ulkopuolisen järjestelmän eli työelämän kriteerien perusteella. Arvioinnissa on tällöin kyse muutoksista työkäyttäytymisessä. Ainoastaan koulutustuloksia arvioimalla ei saada tietoa siitä, miten koulutuksen käyneet kykenevät soveltamaan oppimiaan tietoja ja taitoja työelämän vaatimusten mukaisesti. Koulutuksen vaikuttavuutta voidaan tutkia koulutettaville tai heidän esimiehilleen kohdistetulla kyselyllä sekä havainnoimalla käytännön tilanteita. (Ekola 1976, 279 – 281.)

Rinne ja Vartiainen (1986) ovat tutkineet valmistuneiden liikunnanohjaajien kokemuksia koulutuksestaan. Tutkimuksen kohteena olivat nuorisoasteen liikunnanohjaajakoulutuksen suorittaneet, jotka olivat olleet mukana työelämässä 1 – 4 vuotta (N=201). Koulutuksen ja työn vastaavuutta piti hyvänä tai melko hyvänä $\frac{3}{4}$ liikunnanohjaajista. Tärkeimpinä ja kehitettävänä aiheina koulutuksessaan he pitivät suullista ja kirjallista viestintätaitoa, liikuntatapahtumien järjestämistä sekä liikuntasuunnittelua. Suurin työllistäjä valmistuneilla liikunnanohjaajilla oli kunnan liikuntatoimi. Tutkituista 37 % oli kunnan palveluksessa. Opetusalalla toimineet (14 %) liikunnanohjaajat kokivat koulutuksen vastaavuuden työtehtäviinsä kaikkein parhaimpana. Liikunta-alan järjestöissä toimineet (9 %) liikunnanohjaajat kokivat koulutuksen vastaavuuden työhönsä kaikista tutkituista ammattialoista heikoimpana. Viidennes liikunnanohjaajista ei ollut mukana työelämässä. Heistä suurin osa oli jatkanut opiskeluaan, muusta syystä työelämästä oli kaikista vastaajista 6 %. Koulutuksen vastaavuuden ja vaikuttavuuden kehittämiseksi tutkijat ehdottavat viestintätaitojen lisäämistä koulutukseen kaikille sekä mahdollisuutta

koulutuksen sisällä tapahtuvaan erityttämiseen. (Rinne & Vartiainen 1983, 32 – 82.)

Rinteen ja Vartiaisen tutkimus on tehty viime vuosikymmenen alussa, josta moni asia on muuttunut nykypäivään. Valmistuneiden liikunnanohjaajien työllisyys oli hyvä johtuen lähinnä kasvaneesta liikunta-alan henkilöstön tarpeesta sekä hyvästä taloudellisesta tilanteesta. Kuntasektorin työllistävä vaikutus liikunnanohjaajille on tutkimuksen ajasta nykypäivään siirryttäessä vähentynyt selvästi. Valmistuneet liikunnanohjaajat työllistyvät nykyisin heikommin. Yksityinen sektori on noussut tällä vuosikymmenellä keskeiseksi työllistäjäksi. Rinteen ja Vartiaisen tutkimuksessa todetaan koulutuksen vastaavuuden vaihtelevan riippuen siitä, millä ammattialalla liikunnanohjaaja toimii. Ratkaisuksi he ehdottavat koulutuksen sisäistä eriyttämistä.

Nuorisoasteen liikunnanohjaajakoulutusta onkin viety tähän suuntaan. Liikunnanohjaajan aikuistutkinnon vastaavuutta ja vaikuttavuutta ei ole vielä tutkittu. Itseohjautuvuuteen perustuva, monimuoto-opiskeluna toteutettu koulutus antaa kuitenkin hyvät mahdollisuudet koulutettavalle suunnata opiskeluaan tarpeelliseksi kokemaansa suuntaan. Liikunnanohjaajan aikuistutkintoon osallistuvalla opiskelijalla on jo, useimmiten vuosien, kokemuksia työelämästä. Tämä antaa mahdollisuuden opiskelijan itse suunnata oppimistaan niihin tarpeisiin, joita hän on kohdannut työssään. Nuorisoasteella asia on juuri päinvastoin. Ensin tulee koulutus, jonka jälkeen siirrytään työelämään. Useimmiten heillä ei ole tietoa siitä, mihin he työelämässä sijoittuvat, joten koulutuksen suuntaaminen juuri heidän työnsä tarpeita vastaavaksi ei ole juurikaan mahdollista.

4 TUTKIMUKSEN VIITEKEHYS JA ONGELMAT

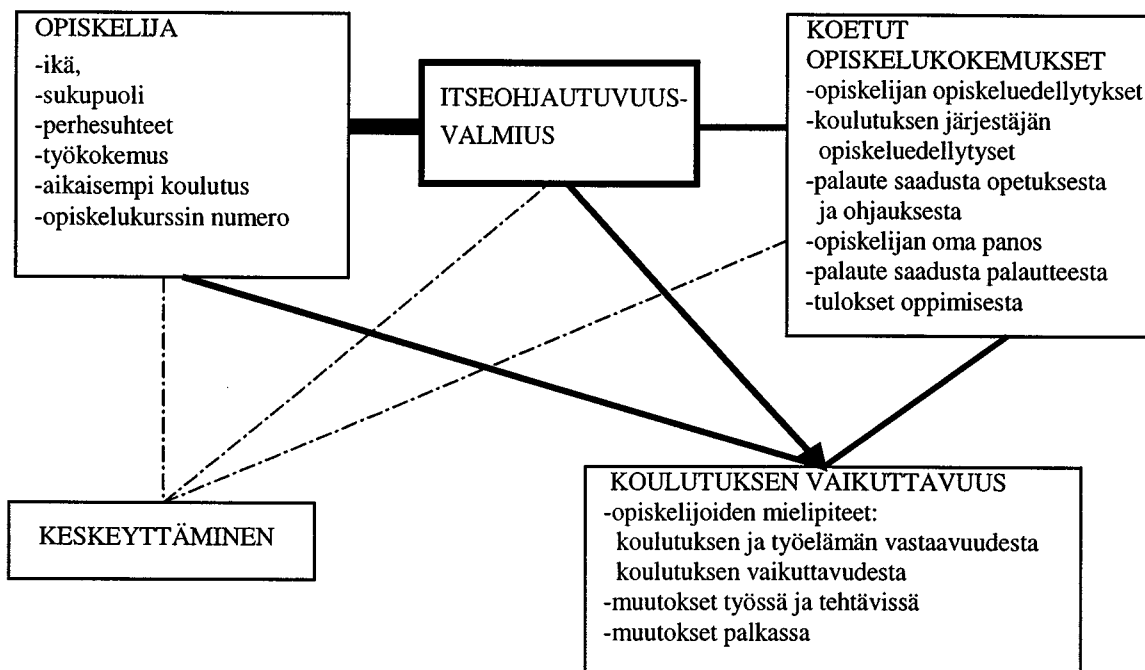
4.1 Tutkimuksen viitekehys

Tutkimuksen tarkoituksena on tutkia liikunnanohjaajan aikuistutkinnon opiskelijoiden itseohjautuvuutta, kokemuksia saamastaan koulutuksesta sekä koettua koulutuksen vaikuttavuutta. Tutkimuksen viitekehys on kuviossa 1. Monimuotokoulutuksena toteutettava koulutus vaatii opiskelijalta vastuun ottamista omasta opiskelustaan ja oppimisestaan. Koulutuksen onnistumisen kannalta yksi keskeisistä vaatimuksista on oppijan itseohjautuvuusvalmiuden tukeminen ja kehittäminen. Tämän tutkimuksen keskeisenä tarkoituksena onkin selvittää opiskelijoiden itseohjautuvuutta sekä itseohjautuvuusvalmiuden yhteyksiä opiskelijoiden taustatietoihin, koettuihin opiskelukokemuksiin sekä koulutuksen vaikuttavuuteen. Yhteiskunnan ja työelämän vaatimusten nopeasti muuttuessa voidaan itseohjautuvuuden nähdä olevan myös yksilön resurssi, jonka avulla hän pystyy kehittymään alati muuttuvissa työtehtävissä.

Aikuiskasvatuksen eli andragogiikan peruskäsityksiin kuuluu aikuisen oppijan hyväksyminen ja kunnioittaminen omana yksilönä. Aikuisilla oppijoilla on keskenään samankaltaisuutta, mutta esimerkiksi oppimisvalmiuksissa on suuria yksilöllisiä eroja. Toisaalta samakin koulutus voidaan, mm. erilaisista taustoista johtuen, kokea hyvin eri tavoin. Koetuista opiskelukokemuksista mielenkiinnon kohteena ovat opiskeluedellytykset, opiskelijan oma panos, palaute sekä tulokset oppimisesta. Koulutuksen kehittämisen kannalta on tärkeää tietää, miten koulutus on koettu ja erityisesti miten koulutus on vaikuttanut. Koulutuksen vaikuttavuutta tutkitaan yhtäältä opiskelijoiden mielipiteiden avulla ja toisaalta havaittuna muutoksina työssä, tehtävissä ja palkassa.

Koulutuksen keskeyttäminen tai valmistumattomuus on melko yleinen ongelma aikuiskoulutuksessa. Keskeyttämisen syiden selvittäminen on näin ollen tärkeää opiskelijan, koulutuksen järjestäjän ja yhteiskunnan kannalta. Keskeyttämisen syitä pyritään löytämään etsimällä eroja koulutuksen

suorittaneiden ja sen keskeyttäneiden välillä opiskelijoiden taustatiedoista, itseohjautuvuusvalmiudesta sekä koetuista opiskelukokemuksista.

Kuvio 1. Tutkimuksen viitekehys

4.2 Tutkimuksen ongelmat

Tutkimuksen ongelmat ovat seuraavat:

1. Millainen on liikunnanohjaajan aikuistutkinnon suorittaneiden itseohjautuvuusvalmius?
2. Miten liikunnanohjaajan aikuistutkinnon suorittaneet ovat kokeneet opiskelunsa?
 - 2.1 Millaiset ovat olleet opiskelijoiden opiskeluedellytykset?
 - 2.2 Miten opiskelijat ovat kokeneet koulutuksen järjestäjän (Pajulahti) tarjoamat opiskeluedellytykset?
 - 2.3 Millainen on opiskelijoiden palaute saadusta opetuksesta ja ohjauksesta?
 - 2.4 Millainen on ollut opiskelijoiden oma panos opiskeluunsa?
 - 2.5 Millaiseksi opiskelijat kokevat saamansa palautteen?

- 2.6 Mitä koulutuksen käyneet ovat mielestään oppineet?
3. Millainen on koulutuksen vaikuttavuus?
 - 3.1 Vastaako koulutus työelämän vaatimuksia?
 - 3.2 Miten koulutus on vaikuttanut opiskelijoiden mielestä?
 - 3.3 Onko koulutuksen jälkeen tapahtunut muutoksia opiskelijoiden työssä ja palkassa?
4. Miten koulutuksen suorittaneet ja sen keskeyttäneet eroavat
 - 4.1 iän, sukupuolen, perhesuhteiden, aikaisemman koulutuksen ja opiskelukurssin numeron suhteen?
 - 4.2 itseohjautuvuuden suhteen?
 - 4.3 opiskeluedellytysten suhteen?
 - 4.4 opiskelijan oman panostuksen suhteen?
 - 4.5 opiskelukokemusten suhteen ?
5. Onko itseohjautuvuuden, opiskeluedellytysten, oppilaan oman panoksen, opiskelukokemusten ja koulutuksen vaikuttavuuden välillä yhteyksiä?

5 TUTKIMUSMENETELMÄT

5.1 Koehenkilöt ja aineiston keruu

Tutkittavana joukkona olivat kaikki liikunnanohjaajan aikuistutkinnon Pajulahdessa vuosina 1992 – 1996 aloittaneet opiskelijat. Nämä opiskelijat käsittävät aikuistutkinnon kurssit 1 – 6. Opiskelun aloittaneita henkilöitä oli kaikkiaan 119. Heistä tutkinnon suorittaneita oli 92 opiskelijaa ja keskeyttäneitä (valmistumattomia) 27 opiskelijaa. Valmistumisprosentti oli siis tutkimusajankohtana 76 %. Tutkimuksen kohdejoukosta miehiä oli 72 ja naisia 47.

Tutkimuksen aineisto kerättiin postikyselyinä (kysymyslomake liite 2) syksyllä 1998. Kyselylomake testattiin ennen varsinaista kyselyä esitestauksella toukokuussa 1998. Esitestauksessa vastaajina olivat aikuistutkinto 7:n oppilaat, 20 henkilöä. Esitutkimuksessa kyselylomake osoittautui vastaajien mukaan varsin selkeäksi. Vaikeina vastattavina pidettiin joitain itseohjautuvuusmittarin kysymyksiä. Niitä ei kuitenkaan muutettu vertailtavuuden säilyttämiseksi. Vastaajat eivät pitäneet kysymyslomaketta liian pitkänä tai vaativana vastata. Tilastollisia analyysejä ei esitestauksen aineistolla tehty.

Kyselylomakkeet lähetettiin oppilaitoksen opiskelijarekisterin perusteella vastaajien kotiosoitteisiin. Kyselylomakkeen mukana lähetettiin valmiiksi maksettu palautuskuori. Palautuskuori oli koodattu palautusseurannan mahdollistamiseksi. Ensimmäiseen palautuspäivään mennessä kyselyyn oli vastannut vain 26 % kohdejoukosta. Annettu noin viikon vastaamisaika oli osoittautunut liian lyhyeksi, sillä kyselylomakkeita palautui pienissä erissä seuraavan kahden viikon ajan. Toisaalta muuttuneet osoitetiedot aiheuttivat useiden kyselylomakkeiden palautumisen postin merkinnällä: ”osoite tuntematon”. Valtakunnallisesta osoiterekisteripalvelusta löydettiin kuitenkin lähes kaikille henkilöille oikea osoite. Uusintakyselyyn joka toteutettiin syyskuussa 1998 liittyi henkilökohtainen kontakti puhelimitse uusien kyselylomakkeiden lähettämisen jälkeen. Osaa henkilöistä ei tavoitettu mm.

heidän ulkomaille muuttonsa vuoksi. Näiden toimenpiteiden jälkeen tutkimuksen kyselyn vastausprosentiksi muodostui 77.3.

Kyselytutkimuksen heikkoutena voidaan pitää katoa. Etukäteen oli odotettavissa, että erityisesti opiskelunsa keskeyttäneiden vastausprosentti saattaisi jäädä alhaiseksi. Toisaalta kohdejoukkona olleet liikunnanohjaajan aikuistutkinnon opiskelijat ovat melko pieni erityisryhmä, joten oli odotettavissa ettei kokonaiskato muodostu ylivoimaisen suureksi. Valmistuneiden vastausprosentti muodostuikin varsin hyväksi eli 84 % ja keskeyttäneiden huomattavasti alhaisemmaksi eli 56 %. Kadon suurimmiksi syiksi muodostui se, ettei vastaaja varmuudella tavoitettu (16 henkilöä) ja osa ei henkilökohtaisesta lupauksesta huolimatta vastannut kyselyyn (6 henkilöä). Itse en tutkimuksen luonteen vuoksi osallistunut kyselyyn.

Mielenkiintoista keskeyttäneiden osalta oli se, että heistä kyselyyn vastanneista yli 50 % oli liittänyt vastauslomakkeeseen kirjallista palautetta. Muiden osalta vain alle 10 % oli vastannut tähän pyydettyyn lisäselvitykseen. Selityksenä tähän saattaa olla se, että keskeyttäneet kokivat olevansa ikään kuin ”selityksen velkaa” siitä, etteivät olleet valmistuneet. Yhtenä syynä koulutuksen suorittaneiden kirjallisen palautteen vähäiseen määrään saattoi olla se, että jos kokemukset ovat pääosin positiivisia tai neutraaleja, ei kirjoittamiskynnys ylity. Myös kysymysten suhteellisen suuri kokonaismäärä on saattanut aiheuttaa ”vastaamisväsymystä”, eikä kirjoittamiseen ole jäänyt enää voimia.

Taulukossa 1 ilmenevät tutkimukseen vastanneiden taustatiedot.

TAULUKKO1. Tutkimukseen vastanneiden taustatiedot

Sosiodemografinen ominaisuus	n	%	Sosiodemografinen ominaisuus	n	%
Sukupuoli			Ikä		
Mies	58	63.7	28 – 31 vuotta	14	15
Nainen	33	36.3	32 – 36 vuotta	37	41
Yhteensä	91	100.0	37 – 44 vuotta	26	29
			45 – 52 vuotta	14	15
			Yhteensä	91	100.0
			Ikä ka 37.3 vuotta		
Kurssin numero			Aikaisempi koulutus		
Loat 1	12	13.2	Peruskoulu/ kansakoulu	4	4.4
Loat 2	17	18.7	Ammattikoulu	9	9.9
Loat 3	16	17.6	Opistotaso	39	42.9
Loat 4	14	15.4	Lukio	11	12.1
Loat 5	16	17.6	Lukio + ammattikoulu	5	5.5
Loat 6	16	17.6	Lukio + opisto	18	19.8
Yhteensä	91	100.0	Korkeakouluopintoja	3	3.3
			Muu	2	2.2
			Yhteensä	91	100.0
Valmistuminen liikunnanohjaajaksi			Työ opiskelun aikana		
Suunnitellussa aikataulussa	65	71.4	Liikunta-ala yksityinen	18	19.8
Hiukan suunniteltua hitaammin	9	9.9	Liikunta-ala, kunnallinen	13	14.3
Huomattavasti aikataulua hitaammin	3	3.3	Urheilija	4	4.4
En ole valmistunut	14	15.4	Puolustusvoimat	17	18.7
Yhteensä	91	100.0	Terveystieteiden/opettajien koulutus	7	7.7
			Opetus/päiväkoti	9	9.9
			Kaupallinen ala	3	3.3
			Työtön	10	11.0
			Muu	8	8.8
			Ei ilmoittanut	2	2.2
			Yhteensä	91	100.0

Vastanneista miehiä oli naisia runsaammin. Tämä suhde vastaa sukupuolijakoa myös koulutuksen aloituspaikoissa (120), joista miehiä oli 60.8 % (74 kpl) ja naisia 39.2 % (47 kpl). Ensimmäisen kurssin vastausprosentti jäi eri kursseista alhaisimmaksi. Vastanneiden keski-ikä oli 37.3 vuotta. Pohjakoulutuksena opistotasoa oli selvästi yleisin. Vastanneista opintojen keskeyttäneitä oli 15.4 %, kun aikuistutkinnon keskeyttäneiden todellinen osuus oli 22.5 %. Ennakkoarvio keskeytyneiden suurempaan osuuteen vastaamatta jättämiseksi osoittautui todeksi. Keskeyttäneiden vastausprosentti oli kuitenkin 52 %, joten se antaa pohjaa tutkia myös heidän osuutta. Liikunta-alalla toimi opiskelujen aikana runsas kolmannes vastaajista. Huomiota herättävän suuri oli puolustusvoimissa toimivien määrä (18.7 %). Selityksenä tähän saattaa olla työnantajan merkittävä tuki koulutukseen osallistuvilla (mm. mahdollisuus palkalliseen vapaaseen

lähijaksoilla), vastaavanlaisen koulutuksen puute puolustusvoimien sisällä sekä koulutuksen tuoma hyöty uralla (koulutus korvaa ns. luutnanttikurssin).

5.2 Tutkimusmenetelmällisistä ratkaistuista

5.2.1 Tiedonkeruumenetelmät

Tässä tutkimuksessa käytettiin kyselylomaketta, joka osin pohjautuu Opetushallituksen kustantamaan, Hätösen ja Salmen kirjoittamaan teokseen: Itsenäisen opiskelun arvioinnin kehittäminen (Hätönen & Salmi 1995). Mittarit koostuivat pääasiallisesti strukturoiduista kysymyksistä. Kyselylomake sisälsi seuraavat osa-alueet:

1) taustatiedot	kysymykset	1 – 8
2) itseohjautuvuusmittari	- " -	9 - 49
3) opiskelukokemukset	- " -	50 - 111
4) koulutuksen vaikuttavuus	- " -	112 - 119

Kyselylomake toimi varsin hyvin. Vastaajat vastasivat kaikkiin kysymyslomakkeen osioihin. Vastaajat olivat mitä todennäköisimmin paneutuneet kysymyksiin, tyhjiä vastauskohtia ei juuri ollut ja vastaukset hajaantuivat mielekkäällä tavalla tilastollisen analyysin kannalta. Taustatietoihin liittyen oli tarkoitus kysyä opiskelun aloittamiseen liittyneitä motiiveja vapaalla vastaustyyppillä. Analysoitaessa pyrittiin erottamaan erikseen sisäiset ja välineelliset motiivit, joita olisi käytetty riippuvina muuttujina. Vastausten tulkinta osoittautui kuitenkin hyvin hankalaksi eikä sitä pystytty täysin luotettavasti ja pätevästi luokittelemaan, joten motiivikysymys jätettiin tutkimuksen ulkopuolelle.

5.2.2 Itseohjautuvuuden mittaaminen

Itseohjautuvuusvalmiutta mitattiin Guglielminon (1977) kehittämän Self-directed learning readiness-scale (SDLRS) mittarin avulla. Mittari on 41- osioinen ja sitä on käytetty aikaisemmin myös Suomessa. Itseohjautuvuutta mittaava SDLR-mittari on osoittautunut varsin luotettavaksi aikaisemmissa tutkimuksissa (mm. Koro 1993b, Varila 1990b, Pasanen 1989). Mittarin on osoitettu toimivan

luotettavasti kun kyseessä ovat suhteellisen hyvin koulutetut vastaajat. Kritiikkiä mittarissa ovat aiheuttaneet joidenkin kysymysten sisältö ja muotoilu. Koro (1993b) on tutkimuksessaan muokannut kysymyssarjaa poistamalla ja muuttamalla seitsemää väittämää. Tässä tutkimuksessa kuitenkin säilytettiin alkuperäinen kysymyssarja tulosten vertailtavuuden säilyttämiseksi. Tämän tutkimuksen itseohjautuvuutta mittaavalle alkuperäisen aineiston summamuuttujalle, SDLR-mittarille, sisäistä johdonmukaisuutta mittaavan Cronbachin alfa-kertoimen arvoksi saatiin .88, jota voidaan pitää varsin korkeana.

SDLR-asteikon luotettavuuden selvittämiseksi suoritettiin itseohjautuvuusvalmiutta mittaavien muuttujien faktorianalyysi myös tässä aineistossa. Faktorianalyysi suoritettiin pääakselimenetelmällä, jonka jälkeen suoritettiin varimax-rotatio. Faktorianalyysin tehtävänä on antaa mittarin validiteettiarvioinnin lisäksi osavastaus tutkimusongelmaan 1 (Millainen on liikunnanohjaajan aikuistutkinnon opiskelijoiden itseohjautuvuusvalmius?).

Faktoroinnissa päädyttiin tässä tutkimuksessa neljän faktorin ratkaisuun. Suomalaisista tutkijoista neljän faktorin ratkaisuun ovat päätyneet myös Koro ja Varila, kun taas Pasanen päätyi kansainvälisestikin käytettyyn kahdeksan faktorin ratkaisuun. Faktorianalyysin tarkoituksena on tiivistää ilmiötä. Mittarin yksiulottuvuustulkinnasta luovuttiin koska se selitti vain 18.1 % kokonaisvaihtelusta. Aikaisempiin tutkimuksiin nojaten liittyy itseohjautuvuusvalmiuteen useita oppijan psyykkisiä ominaisuuksia kuten itsensä hyväksyminen oppijana, sisäinen motivaatio, avoimuus uusille kokemuksille, sisäinen arviointi ja itsenäisyys. Alkuperäisessä aineistossa neljän faktorin selitysosuus oli 33.1 % ja seuraavat neljä faktoria lisäävät selitysosuutta vain 12.3 %.

Neljän faktorin ratkaisu osoittautui myös tulkinnallisesti melko selkeäksi. Lopullinen neljän faktorin ratkaisu selittää 33.9 % yhteisvarianssista. Se on hiukan korkeampi kuin Koron (1993b) 31.9 % ja Varilan (1990b) 33.2% neljällä faktorilla saama selitysosuus.

Alkuperäisestä aineistosta jouduttiin faktorianalyysissä jättämään pois seitsemän muuttujaa, joiden kommunaliteetti jäi alle .20, muuttujat olivat: 16 (.19), 19 (.05), 23 (.16), 28 (.17), 39 (.18) ja 41 (.13). Alleviivatut neljä muuttujaa olivat samoja, jotka eivät toimineet myöskään Koron tutkimuksen faktorianalyysissä.

Ensimmäiseen faktoriin painottuivat itseluottamusta ja myönteistä kuvaa itsestä oppijana osoittavat (49, 36, 46, 48, 10, 47 ja 29) sekä suunnitelmallisuutta (21, 45 ja 26) kuvaavat muuttujat. Jatkoanalyysistä jätetään muuttujat 12, 22 ja 40 pois selkeän faktorifission vuoksi. Summamuuttujan sisäinen johdonmukaisuus on Cronbachin alfalla ilmaistuna hyvä ($\alpha=.82$). Faktori nimetäänkin *minäkäsityksen faktoriksi*. Tälle faktorille löytyy lähes identtinen vastinpari Pasasen (1983) tutkimuksessa. Verratessa faktoria Koron ja Varilan tutkimuksiin, ensimmäinen faktori on ongelmallisempi. Siinä löytyy yhteyksiä Koron suunnitelmallisuuden faktoriin ja Varilan itseluottamuksen ja -varmuuden faktoriin.

Toiseen faktoriin painottuu itsearviointia kuvaava muuttuja (24) ja luovuutta ja joustavuutta oppimisessa kuvaavat muuttujat (33, 42, 35, 18, 44, 34). Muuttujat 15 ja 11 latautuvat lähes samantarvoisesti faktoreille kaksi ja kolme. Muuttuja 11 sopii kuitenkin luontevasti faktorille kaksi, ja muuttuja 15 siirretään summamuuttujia muodostettaessa faktorille kolme. Toinen faktori nimetään *itsearvioinnin ja luovuuden faktoriksi*. Muuttujien sisäinen johdonmukaisuus Cronbachin alfan perusteella on .76. Faktorille löytyy yhteydet Koron tutkimuksen luovuus ja joustavuus faktoriin, Varilan oppimisprosessin suunnittelu ja toteutus faktoriin sekä Pasasen luovuus faktoriin.

Kolmanteen faktoriin latautuvat voimakkaasti vastuullisuutta (30) sekä oma-aloitteellisuutta ja itsenäisyyttä kuvaavat muuttujat (17,43,37,27,20,14). Cronbachin alfa muuttujilla on .72, joka on vielä hyväksyttävä. Faktori nimetäänkin *oma-aloitteellisuuden ja itsenäisyyden faktoriksi*. Verrattaessa faktoria aikaisempiin tutkimuksiin havaitaan, että yhtäläisyyksiä löydetään Koron itseluottamus ja oma-aloitteellisuus faktoriin, Varilan luottamus

oppimiskykyyn faktoriin ja Pasasen avoimuus oppimistilanteille - ja vastuunkantaminen omasta oppimisesta faktoreille.

Neljäs faktori on sisällöllisesti selkein. Kaikki viisi muuttujaa (1,38,13, 25 ja 32) kuvaavat oppijan sisäistä motivaatiota - oppimishalukkuutta. Faktori nimetäänkin *oppimishalukkuuden faktoriksi*. Sen sisäinen johdonmukaisuus on välttävä, Cronbachin alfa .66. Verrattaessa aikaisempiin tutkimuksiin löydetään vastinparit Koron tutkimuksen sisäisen motivaatio faktorista, Varilan oppimisen innostavuus faktorista sekä Pasasen oppimishalukkuus faktorista.

Taulukko 2. Itseohjautuvuutta mittaavan SLDR-asteikon varimax-rotaroitu faktorimatriisi (n=91).

Osio	Selite	F1	F2	F3	F4	h ²
49	Olen tyytyväinen tapaan, jolla otan selkoa ongelmista.	.57	.16	.11	.11	.37
36	Nautin todella vastausten etsimisestä kysymykseen.	.55	-.08	.21	.43	.54
46	Olen keskimääräistä parempi ottamaan selville tarvitsemiä asioita.	.51	.16	.17	.15	.34
21	Oppimistilanteessa olen mieluummin mukana päättämässä mitä tullaan oppimaan ja miten.	.47	.12	.08	.36	.37
45	Ajattelen tulevaisuutta mielelläni.	.47	.12	-.07	-.04	.24
48	Saan itseni tekemään sen, mikä mielestäni tulee tehdä.	.45	.08	.01	.08	.20
26	Jos olen päättänyt oppia jotain, minulla on aikaa siihen huolimatta siitä, miten kiireinen olen.	.43	.29	.07	.15	.30
10	Tiedän, mitä haluan oppia	.41	.02	.34	.08	.29
29	Tiedän, milloin minun tarvitsee oppia enemmän jostain.	.40	-.08	.15	.19	.23
47	Minulle ongelmat ovat haasteita, eivätkä esteitä.	.40	.34	.30	.23	.41
40	En ole niin kiinnostunut oppimisesta kuin jotkut muut näyttävät olevan.	.38	.01	.27	.34	.33
12	Kun eteeni tulee asia, jonka haluan oppia, keksin keinon sen oppimiseksi.	.37	.34	.20	.03	.29
22	Jos olen kiinnostunut jostain, en piittaa opiskeluni työläydestä.	.33	.29	.31	-.13	.30
24	Pystyn sanomaan olenko oppinut jotain vain en.	.10	.62	.36	-.17	.56
33	Keksin monta erilaista tapaa saada tietoa uudesta asiasta.	.24	.58	.14	.19	.45
42	Kokeilen mielelläni uusia asioita, vaikka en olisikaan varma miten ne onnistuvat.	.04	.52	-.25	.24	.39
35	Pystyn oppimaan melkein mitä tahansa, minkä osaamista saattaisin tarvita.	.43	.49	.23	.04	.49
18	Jos huomaan tarvitseväni tietoa, jota minulla ei ole, tiedän mistä sitä haen.	-.01	.48	-.06	.17	.25
44	Olen hyvä keksimään epätavallisia ratkaisuja.	.23	.47	-.01	.05	.28
34	Yritän yhdistää sen, mitä olen oppinut, pitkän tähtäimen tavoitteeseeni.	.20	.44	.11	.35	.36
15	Oppimistilanteessa odotan, että kouluttaja kertoo koko ajan kaikille, mitä pitää tehdä.	-.17	.40	.40	-.04	.34
11	Kun näen jotain, jota en ymmärrä, pysyttelen kaukana siitä.	.11	.34	.33	.05	.24
30	Jos tietoni riittävät hyvään numeroon tentissä, en välitä vaikka jotkut asiat jäävät epäselviksi.	-.02	-.08	.62	.28	.47
17	En ole kovin hyvä työskentelemään yksinani.	.13	.00	.58	-.00	.36
43	En pidä siitä, että asiaan perehtyneet osoittelevat tekemiäni virheitä.	.03	.01	.48	.06	.28
37	En pidä sellaisten kysymysten käsittelemisestä, joihin ei ole yhtä oikeaa vastausta.	.14	.24	.47	.06	.30
27	Minun on vaikea ymmärtää lukemaani.	.22	.20	.46	.29	.39
20	Vaikka minulla olisi hieno idea, en näköjään pysty tekemään toimivaa suunnitelmaa sen toteuttamiseksi.	.22	.17	.40	-.00	.24
31	Kirjastot ovat mielestäni pitkästyttäviä paikkoja.	.11	-.25	.36	.26	.28
14	Uuden oppimisen aloittaminen on minulle työlästä.	.16	.02	.36	.25	.22
1	Tahdon oppia niin kauan kuin elän.	-.01	.16	.07	.67	.48
38	Olen hyvin tiedonhaluinen.	.30	.37	.05	.58	.56
13	Pidän oppimisesta.	-.03	-.03	.20	.47	.26
25	On niin paljon asioita, joita haluan oppia, että toivoisin päivässä olevan enemmän tunteja.	.26	.09	.05	.46	.29
32	Eniten ihaillemani ihmiset oppivat jatkuvasti uusia asioita.	.18	.12	.00	.42	.22
	Ominaisarvo	3.33	3.03	2.93	2.57	11.87

SDLR- mittarin kyky näyttää yksilön valmius ohjata omaa oppimistaan on suoritettuna faktorianalyysin perusteella hyvä. Käytetty mittari jäsentää omiksi ulottuvuuksikseen niitä perusominaisuuksia, joita käsitteen teoreettinen tarkastelu sekä aikaisemmat tutkimukset ovat nostaneet esille. Mittarin homogeenisuutta osoittaa kuitenkin se, että muodostuneet faktorit korreloivat alkuperäisistä muuttujista muodostettuun itseohjautuvuus summamuuttujaan sekä faktorit keskenään erittäin merkitsevästi (taulukko 3). Taulukon aineistossa muodostettujen uusien summamuuttujien (faktoreiden) summapistemääriä ei ole poistettu itseohjautuvuus summapistemäärästä. Kaikki korrelaatiokertoimet ovat tilastollisesti erittäin merkitseviä ($p < .001$).

TAULUKKO 3. Itseohjautuvuuden summamuuttujan sekä perusulottuvuuksia kuvaavien summamuuttujien väliset korrelaatiokertoimet (n=91).

Muuttujat	1	2	3	4
1. Itseohjautuvuussummapistemäärä				
2. Faktori 1: Minäkäsitys	.81			
3. Faktori 2: Itsearvionti ja luovuus	.72	.46		
4. Faktori 3: Oma-aloitteellisuus ja itsenäisyys	.70	.46	.31	
5. Faktori 4: Oppimishalukkuus	.64	.51	.37	.31

5.2.3 Opiskelukokemusten mittaaminen

Tutkimuksessa pyrittiin selvittämään opiskelijan kokemuksia liikunnanohjaajan aikuistutkinnosta varsin monipuolisesti. Kiinnostuksen kohteena olivat opiskelijan edellytykset (kysymykset 50 – 61), oppilaitoksen tarjoamat edellytykset (63 - 77), opettaminen ja ohjaus (85 – 90), opiskelijan panokset opiskeluun (91 - 95), palaute saadusta palautteesta (97 – 102), sekä tulokset oppimisesta (106 – 109). Kaikista osioista muodostettiin summamuuttujat laskemalla yhteen osioon kuuluneiden kysymysten summapistemäärät ja jakamalla saatu summapistemäärä osioiden lukumäärällä. Summamuuttujia muodostettaessa jätettiin pois kysymyslomakkeeseen kuuluneita kysymyksiä,

jotka eivät korreloineet osion muiden kysymysten kanssa. Osioiden väliset Pearsonin korrelaatiokertoimet näkyvät taulukossa 4.

TAULUKKO 4. Opiskelukokemuksista muodostettujen summamuuttujien korrelaatiomatriisi (n=91).

Summamuuttuja	1	2	3	4	5
1. Opiskelijan edellytykset opiskeluun					
2. Pajulahden tarjoamat edellytykset opiskeluun	.30				
3. Palaute koulutuksesta: opetus ja ohjaus	.45	.76			
4. Oppilaan oma panostus	.57	.30	.43		
5. Palaute saadusta palautteesta	.35	.67	.72	.38	
6. Tulokset oppimisesta	.31	.52	.62	.33	.59
Kertoimet .30 - .33 ovat tilastollisesti merkitseviä (p.<.01)					
.34 - .34 ovat tilastollisesti erittäin merkitseviä (p.<.001)					

Taulukosta 4 ilmenee, että muodostetuilla summamuuttujilla on yhteyksiä toisiinsa. Eri opiskelukokemuksista kaikki korreloivat keskenään vähintään merkitsevästi. Erityisen paljon oli yhteyksiä Pajulahden tarjoamien opiskeluedellytysten sekä sen tarjoamien opetuksen ja ohjauksen palautteen välillä. Myös palaute saadusta palautteesta korreloi voimakkaasti sekä Pajulahden tarjoamien opiskeluedellytysten, että palaute opetuksesta ja ohjauksesta kanssa.

Cronbachin alfa-kertoimet tutkimuksessa käytetyille summamuuttujille olivat: oppilaiden opiskeluedellytykset 0.65, Pajulahden tarjoamat edellytykset opiskeluun 0.85, palaute koulutuksesta opetuksen ja ohjauksen suhteen 0.78, opiskelijan oma panos 0.70, palaute saadusta palautteesta 0.81 sekä tulokset opiskelusta 0.74. Saatuja arvoja voidaan pitää varsin hyvinä.

Validiteettia pohdittaessa täytyy huomioida myös koulutuksen päättymisen ja vastaamisen välinen aika. Yleisesti tunnettua on, että aika kultaa muistoja. Varsinkin ensimmäisten kurssien valmistumisen ja vastaamisen välinen aika oli jo varsin pitkä, useita vuosia. Tämä saattaa aiheuttaa joidenkin kysymysten

kohdalta sen, että aivan tarkkaan ei kysyttävää asiaa muista (esim. keskimäärin opiskeluun käytetty aika viikossa). Toisaalta taas aika mahdollistaa suhteuttaa kokemukset ehkä paremmin omiin arvoihinsa. Välittömästi mitatut mielipiteet saattavat antaa kokonaisuudesta vääristyneen kuvan esim. tunnekuohun tai koetun vääryyden johdosta.

5.2.4 Koulutuksen vaikuttavuuden mittaaminen

Koulutuksen vaikuttavuutta mitattiin kysymyksillä 112 - 119. Näistä kysymykset 112 - 114 olivat viisiportaisella likert-asteikolla. Cronbachin alfa- kerroin oli näiden kysymysten osalta 0.70. Kysymyksellä 115 haluttiin selvittää vastaajan valmistumisen jälkeinen työhistoria. Työhistorialla haluttiin selvittää miten koulutuksen vaikuttavuus näkyy työssä, joko kokonaan uusina työpaikkoina tai muutoksina työn sisällä. Kysymys oli ehkä kyselylomakkeen vaikein täytettävä. Osa vastaajista oli merkinnyt työhistoriansa väärässä järjestyksessä. Verrattaessa kuitenkin vastauksia kyselylomakkeen alussa olleeseen kysymykseen 7 (työpaikka ja tehtävä opiskelujen aikana), saatiin vastaukset analysoitua oikein. Kysymyksillä 116 ja 117 tiedusteltiin vastaajien työn palkan kehitystä, erästä koulutuksen vaikuttavuuden mittaria. Ilmoitettuihin palkkatietoihin kannattaa ehkä suhtautua pienellä varauksella. Osa ihmisistä ei halua ilmoittaa tulojaan, esimerkiksi tässä tutkimuksessa kolme vastaajaa, jotka ilmoittivat ammatikseen urheilija, eivät vastanneet tähän kysymykseen. Toisaalta taas osalla ihmisistä on taipumus liioitella tulojaan. Kysymyksellä 119 haluttiin mitata sitä, miten tiiviisti koulutus on vaikuttanut alaan sosiaalistumisessa. Tätä pyrittiin arvioimaan sillä, kuuluko vastaaja alan ammattijärjestöön eli Suomen liikunnanohjaajat ry:n.

Koulutuskokemuksia käsiteltäessä todettiin, että kulunut aika opiskelun ja vastaamisen välillä saattaa vaikuttaa tulosten validiteettiin heikentävästi. Toisaalta opiskelun päättymisen ja vastaamisen välinen aika mahdollistaa koulutuksen todellisten vaikutusten mittaamisen. Koulutuksen arviointi työelämän kannalta tai koulutuksen vaikuttavuuden näkyminen työtehtävissä on mahdollista arvioida vasta, kun riittävän pitkä aika koulutuksesta on takanapäin. Näin ollen kyselyn siirtäminen myöhäisemmäksi kuin välittömästi koulutuksen

päätyä mahdollistaa myös sen, että vastaaja pystyy hahmottamaan ja arvioimaan kokonaisuuksia paremmin.

5.2.5 Tutkimuksen yleistettävyys

Tulosten ulkoinen luotettavuus liittyy otantaan. Tällöin kysytään, missä määrin tulokset ovat yleistettävissä perusjoukkoon. (Valkonen 1981, 77-78). Tässä tutkimuksessa perusjoukkona olivat kaikki liikunnanohjaajan aikuistutkinnon aloittaneet. Vastausprosentiksi muodostunut 77 % riittää siihen, että tulokset ovat yleistettävissä kaikkiin liikunnanohjaajan aikuistutkintoa suorittaviin. Tätä tulkintaa tukee se, että poisjääneet vastaajat sijoittuvat tasaisesti eri ryhmiin, eivätkä näin vääristä tuloksia. Tulokset ovat myös tietyin varauksin yleistettävissä sellaisiin aikuisopiskelijoihin, jotka toteuttavat aikuisopiskelunsa monimuoto-opiskeluna.

5.3 Analyysimenetelmät

Seuraavassa taulukossa on esitetty analyysimenetelmät ongelmittain:

TAULUKKO 5. Analyysimenetelmät

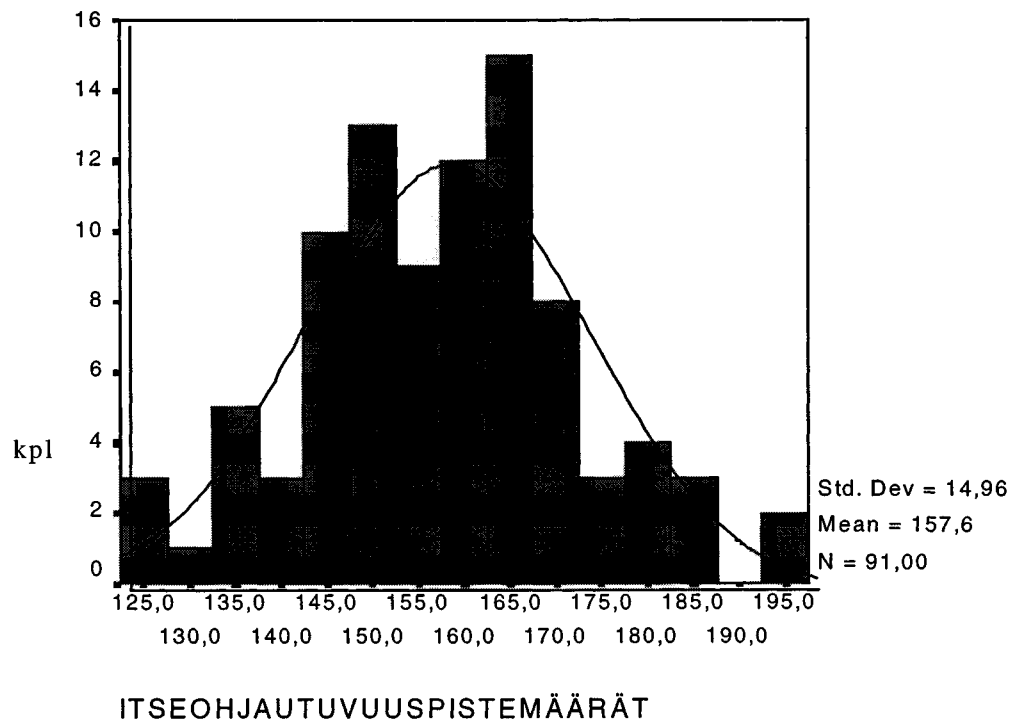
Ongelma	Muuttujat ja analyysimenetelmät
1. Millainen on liikunnanohjaajan aikuistutkinnon suorittaneiden itseohjautuvuusvalmius?	summamuuttaja faktorianalyysi, varianssianalyysi, t-testi
2. Miten liikunnanohjaajan aikuistutkinnon suorittaneet ovat kokeneet opiskelunsa?	
2.1 Millaiset ovat olleet opiskelijoiden opiskeluedellytykset?	suorat jakautumat, summamuuttuja
2.2 Miten opiskelijat ovat kokeneet opetuksen järjestäjän (Pajulahti) tarjoamat opiskeluedellytykset?	- ” -
2.3 Millainen on opiskelijoiden palaute saadusta opetuksesta ja ohjauksesta?	- ” -
2.4 Millainen on ollut opiskelijoiden oma panos opiskeluunsa?	- ” -
2.5 Millaiseksi opiskelijat kokevat saamansa palautteen?	- ” -
2.6 Mitä koulutuksen suorittaneet ovat mielestään oppineet?	- ” -
3. Millainen on koulutuksen vaikuttavuus?	
3.1 Vastaako koulutus työelämän vaatimuksia?	suorat jakautumat

3.2	Miten koulutus on vaikuttanut opiskelijoiden mielestä?	summamuuttujan muodostaminen
3.3	Onko koulutuksen jälkeen tapahtunut muutoksia opiskelijoiden työssä ja palkassa?	luokittelu
4.	Miten koulutuksen suorittaneet ja keskeyttäneet eroavat:	
4.1	taustamuuttujien suhteen?	t-testi
4.2	itseohjautuvuuden suhteen?	- " -
4.3	opiskeluedellytysten suhteen?	- " -
4.4	opiskelupanosten suhteen?	- " -
4.5	opiskelukokemusten suhteen?	- " -
5.	Onko itseohjautuvuuden, opiskeluedellytysten, oppilaan oman panoksen, opiskelukokemusten ja koulutuksen vaikuttavuuden välillä yhteyksiä?	ristiintaulukointi, khin-neliö-testi

6 TULOKSET

6.1 Itseohjautuvuusvalmius

Tutkimuksen ensimmäiseen ongelmaan, millainen on liikunnanohjaajan aikuistutkinnon suorittaneiden itseohjautuvuusvalmius, etsittiin vastausta SLDR-mittarin avulla. Vastaajien itseohjautuvuusvalmius jakaantui normaalijakautuman mukaisesti.

KUVIO 2. Liikunnanohjaajan aikuistutkinnon opiskelijoiden itseohjautuvuusvalmius

Kuvio 2 osoittaa, että käytetty itseohjautuvuusmittari on varsin erottelukykyinen. Pistemäärien teoreettinen vaihteluväli (41 – 205) ei tosin ole käytössä alimpien pistemäärien osalta, mikä on tyypillistä tämän tyyppisten asteikkojen yhteydessä (Koro 1993, 107). Tässä tutkimuksessa vastaajien pistemäärän vaihteluväli oli

124 – 197 ja pistemäärien keskiarvo koko aineistossa 157.6 ja keskihajonta 14.96.

Verratessa saatuja pistemääriä aikaisempiin tutkimuksiin havaittiin niiden olevan varsin korkeita. Pasasen ja Ruuskasen (1989) suomalaisilla peruskoulunopettajilla saama keskiarvo oli (n =339) 145 ja Koron alkumittauksessa (1993b) avoimen korkeakoulun opiskelijoilla (n=747) 146.7. Verrattaessa liikunnanohjaajan aikuistutkinnon ja opettajien keskiarvoja, oli liikunnanohjaajan aikuistutkinnon keskiarvo selvästi korkeampi (p=.000). Keskiarvojen vertailu osoittautui järkevämmäksi, kun verrattiin samantyyppistä eli monimuotokoulutusta käyneiden itseohjautuvuuskeskiarvoja. Koron (1993) tutkimus pyrki selvittämään, miten itseohjautuvuusvalmius kehittyy sitä tukevan opiskelun avulla. Näinollen verrattiin liikunnanohjaajan aikuistutkinnon ja Koron tutkimuksen monimuoto-opiskeluna opiskelleiden ryhmien keskiarvo t-testillä.

TAULUKKO 6. Liikunnanohjaajan aikuistutkinnon ja Koron tutkimuksen kontrolliryhmän itseohjautuvuus pistemäärien keskiarvojen ero. t-testi.

Ryhmä	n	ka	s	t-arvo	p
Monimuoto-opiskelleet , koulutuksen jälkeen (Koro)	502	153.1	15.9	2.85	.005 (**)
Liikunnanohjaajan aikuistutkinto	91	157.6	15.0		

Tässä testissä keskiarvot olivat jo huomattavasti lähempänä toisiaan, joskin ero oli vielä tilastollisesti merkitsevä (p=.005). Selitystä keskiarvojen erolle voidaan etsiä kahdesta suunnasta. Itseohjautuvuusvalmius on kehittyvä ominaisuus. Koska liikunnanohjaajan aikuistutkinto on tätä ominaisuutta kehittävä koulutus ja ajallisesti vielä Koron tutkimaa koulutusta huomattavasti pidempi, itseohjautuvuusvalmius on siksi liikunnanohjaajan aikuistutkinrossa keskimäärin hiukan korkeampi. Toisaalta mittarin on todettu toimivan hyvin keskimääräistä korkeamman pohjakoulutuksen omaavassa joukossa. Saattaa olla, että korkeamman pohjakoulutuksen omaavilla on kriittisempi suhtautuminen omiin kykyihin, joka näin ollen antaa mittarissa alhaisemman tuloksen.

TAULUKKO 7. Itseohjautuvuuspiistemäärät eri taustamuuttujien suhteen

Taustamuuttuja	ka	n	Taustamuuttuja	ka	n
Sukupuoli			Ikä luokiteltu		
Miehet	158.1	58	28 – 31 vuotta	156.4	14
Naiset	156.7	33	32 – 36 vuotta	158.1	37
Yhteensä	157.6	91	37 – 44 vuotta	158.8	26
			42 – 52 vuotta	156.7	13
Kurssin numero			Aikaisempi koulutus		
Loat 1	151.0	12	Peruskoulu	153.3	4
Loat 2	154.8	17	Ammattikoulu	161.4	9
Loat 3	156.3	16	Opistotaso	157.7	39
Loat 4	159.6	14	Lukio	154.2	11
Loat 5	162.7	16	Lukio + ammattikoulu	161.8	5
Loat 6	159.9	16	Lukio + opisto	157.7	18
			Korkeakouluopintoja	154.3	3
			Muu	158.0	2
			Yhteensä	157.6	91

Itseohjautuvuuspiistemääriä eri taustamuuttujien suhteen verratessa ei saatu merkitseviä eroja tässä aineistossa. Tuloksissa oli kuitenkin yhtäläisyyksiä aikaisempien tutkimusten tuloksiin (mm. Koro1993b). Sukupuolella ei ole vaikutusta itseohjautuvuuteen. Iän kasvaessa myös itseohjautuvuus paranee, kuitenkin keski-ikäen jälkeen se alkaa laskea. Aikaisemman koulutuksen ja itseohjautuvuuden yhteys ei ole lineaarinen. Pelkkä peruskoulutus ei selitä itseohjautuvuutta. Itseohjautuvuus kasvaa peruskoulutuksen ja sen lisäksi tulevan lisäkoulutuksen myötä. Ensimmäisillä kursseilla keskiarvot ovat myöhäisempiä kursseja alhaisempia. Selityksenä tällä saattaa olla koulutuksen kehittyminen itseohjautuvuutta tukevampaan suuntaan, oppilasvalintojen kehittyminen tai se, että käytetty mittari antaa paremman tuloksen, mitä lähempänä koulutus ajallisesti on.

Joka tapauksessa pääongelmaan yksi (Millainen on liikunnanohjaajan aikuistutkinnon suorittaneiden itseohjautuvuusvalmius?) voidaan todeta, että itseohjautuvuusvalmius liikunnanohjaajan aikuistutkinnossa on keskimäärin hyvä.

6.2 Opiskelukokemukset

Opiskelukokemuksia selvitettiin osa-alueittain. Summamuuttuja muodostettiin laskemalla osa-alueen kysymysten pistemäärät yhteen ja jakamalla osioiden lukumäärällä. Kysymyksissä käytettiin viisiportaista likert-asteikoa siten, että keskiarvojen teoreettinen vaihteluväli on 1 - 5 ja teoreettinen keskiarvo on 3.

TAULUKKO 8. Opiskelukokemusten eri osa-alueiden summamuuttujien keskiarvot ja keskihajonnat (n=91).

Summamuuttuja	keskiarvo	keskihajonta
Oppilaan edellytykset opiskeluun	3.85	0.51
Pajulahden tarjoamat opiskeluedellytykset	3.48	0.62
Palaute koulutuksesta: opetus ja ohjaus	3.47	0.72
Oppilaan oma panostus	3.71	0.67
Palaute saadusta palautteesta	3.05	0.76
Tulokset oppimisesta	3.82	0.76

Taulukosta 8 huomataan, että kaikki keskiarvot ovat teoreettisen keskiarvon yläpuolella. Positiivisimmin koettiin opiskelijan omat edellytykset opiskeluun, tulokset oppimisesta ja oppilaan oma panostus opiskeluun. Huonoimman keskiarvon opiskelijoilta sai palaute saadusta palautteesta. Myös muut opetuksen järjestäjään (opiskeluedellytykset) ja järjestelyihin (opetus ja ohjaus) liittyvät summamuuttujat saivat huonomman keskiarvon kuin opiskelijaan itseensä liittyvät summamuuttujat.

Taustamuuttujista iän, sukupuolen, kurssin numeron ja perhesuhteiden mukaan muodostettujen ryhmien välillä on eräitä merkitseviä opiskelukokemusten eroja (taulukko 9).

TAULUKKO 9. Iän, sukupuolen, kurssinumeron ja perhesuhteiden mukaan luokiteltujen ryhmien väliset erot eräisiin opiskelukokemusten osa-alueisiin. Varianssianalyysi (n=91).

Taustamuuttuja	Opiskelukokemuksen osa-alue	F-suhde	df	p
Ikä luokiteltu	palautteesta	3.4	3	.02
Sukupuoli	palautteesta	6.6	1	.01
Sukupuoli	palautteesta	9.6	1	.003
Sukupuoli	tulokset oppimisesta	5.1	1	.03
Kurssin numero	Pajulahden tarjoamat opiskeluedellytykset	3.0	1	.016
Kurssin numero	tulokset oppimisesta	2.5	1	.04
Perhesuhteet	oppilaan opiskeluedellytykset	6.9	3	.000
Perhesuhteet	oppilaan oma panostus	3.26	3	.025
Perhesuhteet	tulokset oppimisesta	3.60	3	.017

Taulukon 9. tulokset opiskelukokemuksista osa-alueittain eri taustamuuttujien suhteen (ryhmittäin) löytyvät liitteessä 3.

Tulokset taustamuuttujien ja opiskelukokemusten eroista olivat mielenkiintoisia ja melko loogisia. Vanhemmat kokivat annetun palautteen paremmin (liite 3, taulukko 1). Nuoremmat ehkä kaipaavat ja ovat tottuneempia palautteeseen ja kaipaavat sitä enemmän. Sukupuoli erotteli opiskelukokemuksia niin (liite 3, taulukko 2), että naiset olivat kriittisempiä koulutuksen järjestelyihin, saatuun palautteeseen sekä oppimistuloksiinsa. Kurssien vastaukset erosivat eri opiskelukokemuksista merkitsevästi Pajulahden tarjoamissa opiskeluedellytyksissä ja opiskelutuloksissa (liite 3, taulukko 3). Kaksi ensimmäistä kurssia antoivat kriittisimmän arvion kummaltakin osa-alueelta. Tämä on ehkä tulkittavissa koulutuksen käynnistykseen liittyvissä vaikeuksissa, mitkä korjaantuivat koulutuksen järjestäjän kokemuksen myötä. Kurssit 4 ja 6 antoivat korkeimmat pistemäärät kummassakin osa-alueessa. Perhesuhteet erottelivat kokemuksia varsin mielenkiintoisesti (liite 3, taulukko 4). Oppilaan opiskeluedellytykset olivat heikoimmat yksinäisillä opiskelijoilla, toiseksi

matalimmat lapsettomilla parisuhteessa elävillä, korkeimmat yksilapsisilla ja toiseksi korkeimmat kaksi- tai useampilapsisilla opiskelijoilla. Vastausta tähän voidaan hakea useammasta syystä. Lapsettomat opiskelijat ovat todennäköisesti nuorempia ja heillä voi olla runsaasti erilaisia aktiviteetteja. Aikaa ja panostusta ei todellisuudessa jääkään enää niin paljon opiskelulle, kuin ensi alkuun voisi kuvitella. Toisaalta myös taloudellinen tilanne ja tietty vakiintuminen (ikäänkin liittyen) saattaa parantaa opiskeluedellytyksiä vanhemmilla opiskelijoilla. Perhesuhteiden ja opiskeluun panostuksen sekä oppimistulosten osalta saatiin samansuuntaisia tuloksia. Opiskelijat, joilla on lapsia, panostavat enemmän opiskeluunsa ja saavat siitä mielestään myös parempia tuloksia kuin lapsettomat opiskelijat.

Aikuiskoulutuksen andragogisten periaatteiden toteutumista koulutuksessa selvitettiin poimimalla kysymyslomakkeen väittämistä erilleen juuri tätä osaa aluetta mittaavat kysymykset (taulukko 10). Vastauksissa käytettiin viisiportaista likert-asteikkoa. Väittämien vastaukset samaa mieltä ja jokseenkin samaa mieltä on yhdistetty taulukossa myönteinen sarakkeeseen ja vastaukset olen eri mieltä sekä jokseenkin eri mieltä on yhdistetty kielteinen sarakkeeseen. Kysymyslomakkeen "en osaa sanoa" -vastaus on tulkittu taulukossa neutraaliksi vastaukseksi.

TAULUKKO 10. Eräiden aikuiskoulutuksen periaatteiden toteutuminen monimuoto-opiskelussa opiskelijoiden (n=91) arvioimana.

Arvioitu väittämä	(%)			yht
	myönteinen	neutraali	kielteinen	
Koulutuksen joustavuus				
Pystyin itse ohjaamaan opiskeluani	91	6	3	100
Opetuksessa käytettiin monipuolisia työtapoja	61	21	18	100
Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma				
Minulla oli henkilökohtainen opiskelusuunnitelma	40	19	41	100
Vastuu oppimisesta				
Opetuksessa varmistuttiin, että asiat oli todella ymmärretty	27	22	61	100
Opiskeluni oli suunnitelmallista ja itsenäistä	77	17	6	100
Ryhmän tuki				
Opiskeluryhmäni tuki opiskeluani	85	12	3	100
Opetuksen järjestelyt				
Opettajat ovat aikuisopetuksen asiantuntijoita	39	27	34	100
Lähijaksojen sisältö oli hyvin suunniteltu	34	24	42	100
Etätehtävät ja lähijaksot nivoutuivat hyvin yhteen	47	17	36	100
Informaatio ja palautejärjestelmä				
Sain riittävästi ennakkotietoa koulutusohjelman tavoitteista ja sisällöstä	19	7	74	100
Etätehtävät ja harjoitukset käsiteltiin riittävän perusteellisesti	26	24	50	100
Sain riittävästi palautetta etätehtävistäni	38	17	45	100
Tulokset oppimisesta				
Olen oppinut runsaasti ammattialani työtehtävien kannalta olennaista tietoa	55	20	25	100
Pystyn soveltamaan osaamistani käytännön työhön	82	5	3	100

Koulutuksen joustavuus on monimuoto-opetuksen yksi keskeinen tavoite. Tämä näyttää toteutuneen liikunnanohjaajan aikuistutkinnoissa hyvin. Yli 90 %

vastaajista koki, että pystyi itse ohjaamaan opiskeluaan. Lisäksi yli 60 % piti työskentelytapoja monipuolisina. Koulutuksen joustavuus oli yksi keskeinen hakuperuste koulutukseen hakeutumiselle. Työn ohessa muunlaisen koulutuksen suorittaminen olisi usein mahdotonta.

"Ilman aikuiskoulutuskintoa minulla ei olisi ollut mahdollisuus hakea nykyistä työtäni". (Mies Loat 4)

Opetuksen toteutuksessa tulisi ottaa huomioon opiskelijan aikaisemmat tiedot ja taidot sekä tämän pohjalta laatia yhteistyössä hänen kanssaan *henkilökohtainen opiskelusuunnitelma (HOPS)*. Tämä näyttää toteutuneen varsin heikosti tutkittavassa opiskelijajoukossa, sillä heistä vain vajaalla puolella (40 %) oli ilmoituksensa mukaan henkilökohtainen opiskelusuunnitelma.

Vastuu oppimisesta on itseohjautuvuuteen tukeutuvassa oppimisajattelussa aina viime kädessä oppijalla itsellään. Liikunnanohjaajan aikuistutkinnon opiskelijoista 3/4 piti opiskeluaan suunnitelmallisena ja itsenäisenä. Näyttäisi kuitenkin toisaalta siltä, ettei itseohjautuvuuden peruskäsitteet olleet tulleet kaikille täysin selviksi, sillä 41% vastaajista oli sitä mieltä, ettei opetuksessa varmistuttu siitä, että asiat oli todella ymmärretty. Andragogiikan käsityksen mukaan se ei olekaan opettajan tai opetuksen järjestäjän tehtävä. Perusolettamuksenahan on usko oppijaan itseensä.

"Liikunnanohjaajakoulutus oli minulle ikään kuin harrastus". (Nainen, loat 3)

Myös *ryhmän tuki* on itseohjautuvuuteen perustuvassa opiskelussa tärkeää. Tämä tuki näyttää toteutuneen liikunnanohjaajan aikuistutkinnossa hyvin. Ryhmän tuen koki merkittäväksi 85 % vastaajista.

"Ryhmähenki oli hyvä ja kannustava, meillä oli tosi hauskaa aina Pajulahdessa". (Nainen, loat 2)

Monimuoto-opetuksen kulmakiviksi aikuiskoulutuksessa ovat aikaisempien tutkimusten mukaan (mm. Vaherva 1993, Vento 1991) muodostuneet andragogisten periaatteiden toteutumattomuus käytännössä, lähiopetuksen ja etäopetuksen yhteensovittaminen, palaute ja alkuinformaatio. Nämä seikat näyttävät nousevan esiin myös tässä tutkimuksessa. Vastajat suhtautuivat kriittisesti lähijaksojen *sisällön suunnitteluun* (42 %), *lähi- ja etäjaksojen yhteen nivoutumiseen* (36 %) sekä *opettajien andragogisiin taitoihin* (34 %).

"Pajulahdessa "välitettiin" meistä aikuisista tosi vähän. Olimme tilojen varauksissa aina viimeisinä ja saimme tiloja, jos jotain oli vapaana...Kokonaissuunnitelua ei todennäköisesti ollut lainkaan, sillä ainakaan opiskelijoille ei esitetty sellaista". (Nainen, loat 5)

"Pahimmillaan jaksot olivat itkettävän ja naurettavan rajamailla..... Eräs jakso alkoi sillä, että kahden päivän aikana työjärjestys muuttui kolme kertaa. Jonkun lähijakson alussa toinen opettaja ei muistanut tulla tuntejaan pitämään "työkiireiltänsä". (Mies, loat 6)

"Luennot olivat vanhan kertausta suurimmaksi osaksi ja osa todella heikkotasoisia. Tehtävien ja harjoitusten vaatimustaso oli muutamaa poikkeusta lukuunottamatta lepsu ja osa tehtävistä tuntui väkisin tehdyiltä kunhan jotakin on tuntien täytöksi". (Nainen, loat 6)

Aikuiskasvatuksessa korostuu *palautteen ja informaation merkitys*. Yhtäältä kehittyäkseen opiskelija tarvitsee palautetta ja toisaalta taas aikuinen osaa sitä vaatia. Opiskelijat olisivat kaivanneet enemmän informaatiota. Alkuinformaatioon oli tyytymättömiä peräti 74 % vastaajista. Riittämättömästi palautetta ilmoitti saaneensa vajaa puolet (45 %) ja myös puolet (50 %) vastasi ettei etätehtäviä ja harjoituksia oltu käsitelty riittävän perusteellisesti.

"Katsotaan mitä tästä kehittyy" oli aika hatara suunnitelma ja antoi heti alussa epävarman olon". (Nainen, loat 5)

"Etätehtävien palautteet oli muutamaa poikkeusta lukuunottamatta ala-arvoisia (esim.ok). Noin kymmenen etätehtävää jäi jonnekin "roikkumaan", joten en edes tiedä lukiko niitä kukaan". (Nainen, loat 5)

"Opetuksen taso heitteli kurssin aikana reilusti. Monesti joutui miettimään mikä olikaan opetuksen tarkoitus ja tavoite. Joskus se tuntui olevan mallisuoritus siitä miten aihetta ei pitäisi opettaa. Pääasiassa ulkopuolelta palkattujen opettajien kanssa oli ongelmia, mutta Pajulahden sisältäkin löytyi melkoisia persoonallisuuksia joihinkin aineisiin. Opin myös sen, että joidenkin alojen auktoriteettien tulisi pysyä kaukana opetustyöstä". (Mies, loat 6)

Andragogiikan perusolettamus ja tavoite koulutuksen *käytännölläisyydestä* toteutui liikunnanohjaajan aikuistutkinnossa hyvin. Peräti 91% vastaajista totesi pystyvänsä soveltamaan osaamistaan käytännön työhön. Toisaalta vain puolet (50%) ilmoitti oppineensa työelämän kannalta olennaista tietoa.

"Opetuksen tasoa tulisi nostaa ja sisällön vastata työelämän vaatimuksia". (Nainen, loat 6)

"Yli 40-vuotiaalle työnhakijalle ei Suomesta löydä töitä, oli koulutus mikä tahansa. Loat-koulutus ei lähde työnantajan tarpeista". (Mies, loat 4)

"Opiskelustani Pajulahdessa jäi vähän hätäinen olo; olisin halunnut, että joitakin urheilulajeja olisi harjoiteltu enemmän...., mutta esiintymisvarmuutta kyllä

opiskelustani sain ja sitä myöskin hainkin". (Nainen, loat 2)

"Opetuksesta huolehdimme liian usein oman ryhmän sisäisesti...välillä tuntui , että opetusta saatiin niissä lajeissa mihin ryhmäläisemme olivat erikoistuneet". (Nainen, loat 5)

"Aikuisopintojen oppilasvalinnat suosivat monen alan asiantuntijoita. Asiantuntemuksen johdosta meidänkin kurssimme parasta antia oli omat oppilastuntimme ja harjoituksemme". (Mies, loat 6)

Aikuiskoulutuksen periaatteiden toteutuminen liikunnanohjaajan aikuistutkinnossa on tämän tutkimuksen perusteella vaihtelevaa. Opetuksen suunnitelmien ja pääperiaatteiden valossa aikuisen oppimisen erikoispiirteet huomioidaan hyvin. Käytännön toteutuksessa tulisi koulutuksessa kuitenkin kiinnittää suurempaa huomiota mm. yksilölliseen opetussuunnitelmaan, opetuksen toteutukseen sekä informaatio- ja palautejärjestelmään.

6.3 Koulutuksen vaikuttavuus

Koulutuksen vaikuttavuutta sivuttiin jo opiskelukokemusten kohdalla koulutuksen ja työelämän vastaavuutta käsiteltäessä. Koulutuksen vastaavuutta työelämän vaatimukseen todennettiin vielä väittämällä: "Opiskeluohjelma vastasi hyvin työelämän vaatimuksia". Runsas puolet vastaajista (52 %) oli tätä mieltä ja viidennes (20 %) oli väittämää vastaan. Peräti reilu neljännes (28 %) ei osannut ottaa kantaa tähän väittämään. Ei osaa sanoa -vastaajien suurelle määrälle voidaan löytää selitys siitä, että vastaajista vain noin puolet toimii päätoimisesti liikunta-alalla (kts. taulukko 11). Voi olla, etteivät he osaa tai halua ottaa kantaa väittämään, koska eivät tarkalleen tiedä, mitä nämä työelämän vaatimukset ovat. Itseohjautuvuus opiskelussa pyrkii mahdollisimman pitkälle siihen, että opiskelija suuntaa opiskelunsa lähtökohtanaan omat, yksilölliset

tarpeensa. Vastauksista on tulkittavissa, etteivät kaikki opiskelijat ole tätä osanneet tai halunneet tehdä. Toisaalta työelämän vaatimukset ovat voineet olla jotain, mitä opiskelija ei ole tiennyt.

Koulutuksen vaikuttavuuden summamuuttuja muodostettiin viisiportaisen Likert-asteikon kysymyksistä asteikolla 1 - 5. Summamuuttujan keskiarvoksi saatiin 3.96 ja keskihajonnaksi 0.84. Koulutuksen vaikuttavuus arvioitiin siis teoreettista keskiarvoa suuremmaksi. Verrattaessa keskiarvoa opiskelukokemuksista saatuihin tuloksiin, voidaan todeta koulutuksen vaikuttavuuden keskiarvon olevan suurempi. Vastaavasti myös keskihajonta on suurempi kuin koulutuksen kokemusten arvioinnin tuloksissa.

Koulutuksen keskeinen vaikuttavuus on nähtävissä mm. siitä, miten opiskelijat sijoittuvat ja menestyvät työssään. Tässä tutkimuksessa vastaajilta kysyttiin opiskelun aikaista työtä ja opiskelun jälkeistä työhistoriaa. Aluksi tutkittiin, onko työssä tapahtunut muutoksia, kun verrataan opiskelijan aikaista ja sen jälkeistä pääasiallista työtä (taulukko 11).

TAULUKKO 11. Liikunnanohjaajan aikuistutkinnossa opiskelleiden päätyö opiskelun aikana ja sen jälkeen.

Päätyö	opiskelijan aikana n (%)	opiskelun jälkeen n (%)	muutos n (%)
Liikunta-ala	35 (39)	49 (54)	+ 14 (16)
Muu työ	45 (50)	33 (36)	- 12 (14)
Työtön	10 (11)	2 (2)	- 8 (9)
Muusta syystä pois työelämästä	-	7 (8)	+ 7 (8)
Ei vastausta	1 (1)	-	
Yhteensä	91 (100)	91 (100)	

Vastaushetkellä (syksyllä -98) liikunnanohjaajan aikuistutkinnon opiskelleista runsas puolet (54 %) työskentelee päätoimisesti liikunta-alalla.

Opiskeluaikaisesta tilanteesta liikunta-alalle oli siirtynyt 14 henkilöä eli n.16 %

vastaajista. Työttömänä oli opiskeluaikana 11 % vastaajista, kun taas vastaushetkellä työttömiä oli vain 2 %. Muusta syystä pois työelämästä (mm. opiskelu, raskaus) oli vastaushetkellä tutkituista 8 %. Liikunnanohjaajan aikuistutkinnon opiskelleista monet toimivat muualla kuin päätoimisesti liikunta-alalla (36 %). Syitä tähän on useita. Liikunta-alalla on tapahtunut muutosta, joka on mm. vähentänyt perinteisiä liikunnanohjaajan toimenkuvia esim. kunnissa. Uusia syntyneitä liikunnanohjaajan toimenkuvia on mm. kolmannen sektorin piirissä. Nämä tehtävät ovat kuitenkin joko vapaaehtoisuuteen perustuvia, osa-aikaisia tai matalapalkkaisia. Useat liikunnanohjaajan aikuistutkinnon opiskelleet ovatkin säilyttäneet varsinaisen päätyönsä muulla kuin liikunta-alalla ja työskentelevät liikunta-alalla sivutoimisesti (mm. aerobic-ohjaus, valmennus, seuratoiminta).

" En kylläkään toimi liikunnanohjaajana (palkkaus on niin paljon parempi atk-hommissa), mutta muutoin tutkinto oli hyödyllinen ja ihan kiva kokemus "tällä iällä". (Nainen, at2)

Ammatillisen koulutuksen yksi tehtävä on sosiaalista opiskelijat omaan ammattikuntaansa. Yksi sosiaalistumisen mittari on kuuluminen oman ammattiryhmänsä järjestöön. Liikunnanohjaajan aikuistutkinnon suorittaneista Suomen liikunnanohjaajat ry:n kuuluu vastaajista 19 %. Lukema on varsin alhainen, sillä kaikista suomen liikunnanohjaajista järjestöön kuuluu noin 40 % (Kinnunen 1999). Tämä tukee toisaalta sitä tietoa, että läheskään kaikki liikunnanohjaajan aikuistutkinnon suorittaneet eivät päätyönään työskentele liikunta-alan tehtävissä. Toisaalta se kertoo myös ryhmän "eriytymisestä" perinteistä liikunnanohjaajakoulutuksesta ja siitä, ettei Suomen liikunnanohjaajat ry järjestönä ehkä ole pystynyt vastaamaan tämän uuden koulutusryhmän tarpeisiin.

TAULUKKO 12. Palkkakehitys koulutuksen aikana ja koulutuksen jälkeen (n=87).

Palkka	opiskeluaikana n (%)	opiskelun jälkeen n (%)	muutos n (%)
alle 5500 mk/kk	10 (11)	4 (5)	- 6 (6)
5501 - 6500 mk/kk	8 (9)	3 (4)	- 5 (5)
6501 - 7500 mk/kk	12 (14)	5 (6)	- 7 (8)
7501 - 8500 mk/kk	18 (21)	16 (18)	- 2 (3)
8501 - 9500 mk/kk	15 (17)	16 (18)	+ 1 (1)
9501 - 10500 mk/kk	13 (15)	16 (18)	+ 3 (3)
vähintään 10501 mk/kk	11 (13)	27 (31)	+ 16 (18)
yhteensä	87 (100)	87 (100)	

Palkkakehitys on koulutuksen jälkeen ollut positiivista. Korkeimpaan palkkaluokkaan (tulot vähintään 10501 mk/kk) oli noussut koulutuksen jälkeen 16 opiskelijaa eli lisäys oli 18 %. Palkkakehityksen tulos näyttää tukevan sitä tietoa, että liikunnanohjaajan aikuistutkinnon koulutuksella on vaikuttavuutta opiskelijan myöhäisempään työelämään.

Koulutuksen vaikuttavuutta tutkittiin vielä analysoimalla yhdessä sekä vastaajien koulutuksen jälkeistä työhistoriaa että palkkakehitystä.

Työhistoriassa huomioitiin sekä muutokset työssä (esim. työpaikan vaihto), että muutokset saman työn sisällä (esim. lisääntynyt vastuu). Tulokset luokiteltiin kolmeen luokkaan: Työ kehittynyt, työssä ei muutosta ja työ heikentynyt.

TAULUKKO 13. Työn kehittyminen koulutuksen jälkeen (n=91).

Ryhmä	Työssä liikunta-alalla n	Työssä muu n	Poissa työelämästä n	Yhteensä n
Kehittynyt	31	13	-	44
Ei muutosta	18	18	-	36
Heikentynyt	-	2	-	2
Ei tietoa	-	-	9	9
Yhteensä	49	33	9	91

Työ oli kehittynyt lähes puolella (48 %) vastaajista. Työn kehittyminen oli nähtävissä erityisesti liikunta-alalla työskentelevillä. Työssä ei ollut tapahtunut muutoksia koulutuksen jälkeen 40 % vastaajista ja työ oli heikentynyt vain 2 % vastaajista. Vastaajista 10 % oli tutkimushetkellä syksyllä 1998 pois työelämästä (työtön 2 %, opiskelija 1 % ja muusta syystä pois työelämästä mm. äitiysloma 7 %).

6.4 Koulutuksen keskeyttäminen

Koulutuksen keskeyttäneitä (eli niitä, jotka ovat aloittaneet koulutuksen mutta eivät ole saaneet päästötodistusta) oli tässä tutkimuksessa 14 vastaajaa. Taustamuuttujien mukaan (sukupuoli, ikä, perhesuhteet, aikaisempi koulutus ja opiskelukurssin numero) eroteltuna koulutuksen suorittaneiden ja keskeyttäneiden välillä ei havaittu merkitseviä eroja. Yksilötasolla tarkasteltuna löydettiin taustamuuttujista joitakin syitä keskeyttämiseen. Kaksi naispuolista opiskelijaa ilmoitti opiskelunsa keskeyttämisen syyksi raskaaksi tulemisen kesken opintojen ja yksi opiskelija ilmoitti keskeyttämisen syyksi vaikean taloudellisen tilanteen.

TAULUKKO 14. Koulutuksen suorittaneiden ja keskeytyneiden erot itseohjautuvuuden, opiskeluedellytysten, opiskelijan oman panostuksen ja opiskelukokemusten suhteen. t-testi.

Summamuuttuja	ryhmät	n	ka	s	t-arvo	p
Itseohjautuvuus	koulutuksen suorittaneet	65	157.4	15.7	-.244	.808
	keskeyttäneet	14	158.6	15.6		
Oppilaan edellytykset opiskeluun	koulutuksen suorittaneet	65	4.0	.44	3.52	.001
	keskeyttäneet	14	3.5	.64		
Oppilaan oma panostus	koulutuksen suorittaneet	65	3.9	.58	5.03	.000
	keskeyttäneet	14	3.0	.71		
Opiskelukokemukset (palaute opetuksesta ja ohjauksesta)	koulutuksen suorittaneet	65	3.5	.71	1.58	.119
	keskeyttäneet	14	3.2	.57		

Koulutuksen suorittaneita ja keskeyttäneitä verrattiin myös itseohjautuvuuden, opiskeluedellytysten, opiskelijan oman panostuksen ja opiskelukokemusten suhteen (opiskelijoiden palaute opetuksesta ja ohjauksesta). Koulutuksen suorittaneiden ryhmään valittiin opiskeluohjelman normaalissa aikataulussa suorittaneet opiskelijat (n=65). Itseohjautuvuuden keskiarvo oli koulutuksen suorittaneilla 157.4 ja keskeyttäneillä 158.6. Keskiarvojen ero ei ollut merkitsevä (p=.808). Oppilaan edellytyksissä opiskeluun koulutuksen suorittaneiden keskiarvo oli 4.0 ja keskeyttäneillä 3.5. Keskiarvojen ero oli erittäin merkitsevä (p=.001). Samoin keskiarvojen ero oppilaan omassa panostuksessa opiskeluunsa oli erittäin merkitsevä (p<.001). Koulutuksen suorittaneiden keskiarvo tässä oppilaan omassa panostuksessa oli 3.9 ja keskeyttäneiden 3.0. Opiskelukokemusten keskiarvojen erot eivät olleet merkitseviä. Ryhmätasolla valmistuneiden ja keskeyttäneiden eroja tarkastellessa näyttäisi siis siltä, että erot löytyvät opiskeluedellytyksistä ja oppilaan omasta panostuksesta.

" Opiskelu koululla pitäisi olla tiukempaa eli ollessamme koululla opettajien pitäisi "pakottaa" tekemään puuttuvat tehtävät". (Mies, keskeyttänyt).

6.5 Itseohjautuvuuden, opiskeluedellytysten, oppilaan oman panoksen, opiskelukokemusten ja koulutuksen vaikuttavuuden yhteyksistä

Itseohjautuvuuden ja opiskeluedellytysten yhteyden selvittämiseksi jaettiin tutkittava joukko kolmeen ryhmään itseohjautuvuusvalmiuspistemäärän mukaan. Matalan ryhmän (n=20) summapistemäärät olivat 124 - 146, keskitason (n=51) 148 - 167 ja korkean (n=20) 168 - 197 pistettä.

Opiskeluedellytysten summapistemäärän mukaan ryhmä oli jaettu myös kolmeen luokkaan: heikkoihin (n=23) 2.42 - 3.30, hyviin (n=43) 3.31 - 4.24 ja erinomaisiin opiskeluedellytyksiin (n=24) 4.25 - 4.92.

TAULUKKO 15. Itseohjautuvuuden ja opiskeluedellytysten välinen yhteys. Ristiintaulukointi ja Khin neliöttesti (n=91).

		Oppilaan edellytykset opiskeluun yhteensä			
		heikot	hyvät	erinomaiset	
Itseohjautuvuus	korkea	4	6	10	20
	keskitaso	10	29	12	51
	matala	10	8	2	20
Yhteensä		24	43	24	91

$\chi^2=14.3$, df 4, p=.006 (**)

Tutkittaessa ristiintaulukoimalla itseohjautuvuuden ja oppilaan opiskeluedellytyksiä havaittiin niiden välillä tilastollisesti merkitsevä yhteys (p<.01). Matalan itseohjautuvuuden omaavilla oli myös heikkomat opiskeluedellytykset. Korkean itseohjautuvuuden omaavilla oli taas heikkoa itseohjautuvuutta useammin erinomaiset opiskeluedellytykset.

Oppilaan oma panos summamuuttujan mukaan luokiteltiin ryhmä yhteyksien selvittämiseksi kolmeen luokkaan: matalaan (n=25), keskinkertaiseen (n=36) ja korkeaan (n=30).

TAULUKKO 16. Itseohjautuvuuden ja oppilaan oman panostuksen välinen yhteys. Ristiintaulukointi ja khin neliötesti (n=91).

		Oppilaan oma panos			
		heikko	keskitaso	korkea	yhteensä
Itseohjautuvuus	korkea	3	5	12	20
	keskitaso	12	23	16	51
	matala	10	8	2	20
Yhteensä		25	36	30	91

$\chi^2=14.3, df 4, p=.007 (**)$

Itseohjautuvuuden ja oppilaan oman panoksen välistä yhteyttä ristiintaulukoimalla ja khin neliötestillä tutkittaessa havaittiin, että tulokset ovat lähes samat kuin itseohjautuvuuden ja opiskeluedellytysten välillä. Yhteys itseohjautuvuuden ja oppilaan oman panoksen välillä oli merkitsevä ($p<.01$). Matala itseohjautuvuus oli yhteydessä heikkoon omaan panokseen ja korkea itseohjautuvuus korkeaan omaan panokseen opiskelussa. Tämä tulos tukee itseohjautuvuudesta aikaisemmin saatuja tuloksia. Tämän tutkimuksen faktorianalyysissä kolmas faktori nimettiin oma-aloitteellisuuden ja itsenäisyyden faktoriksi. Tässä tutkimuksessa todettiin myös, että itseohjautuvuuden summamuuttuja korreloi erittäin merkitsevästi kuhunkin faktoriin erikseen. Näiden tulosten pohjalta näyttääkin siltä, että itseohjautuvuuden ja oman opiskelun aktiviteetin välillä on selkeä yhteys.

Tutkittaessa itseohjautuvuuden ja opiskelukokemusten (palaute opetuksesta ja järjestelyistä) välistä yhteyttä khin neliötestillä havaittiin, ettei merkitsevää yhteyttä ole ($\chi^2=5.2, df 4, p=.270$). Sen sijaan tutkittaessa oppilaan oman panoksen ja opiskelukokemusten yhteyttä havaittiin, että yhteys on tilastollisesti merkitsevä ($\chi^2=16.0, df 4, p=.003$). Oppilaan matala panos omaan opiskeluun oli yhteydessä annettuun heikkoon palautteeseen opetuksesta ja järjestelyistä.

Oppilaan korkea panos opiskeluunsa taas oli yhteydessä erinomaiseen palautteeseen koulutuksesta ja järjestelyistä. Saadut tulokset ilmentävät itseohjautuvuuden ja oman panoksen keskeistä merkitystä liikunnanohjaajan aikuistutkinnon opiskelussa.

Oppilaan oman panoksen ja koulutuksen vaikuttavuuden välistä yhteyttä tutkittiin jakamalla oppilaan oma panostus taulukon 16 mukaisesti kolmeen luokkaan. Myös koulutuksen vaikuttavuus jaettiin kolmeen luokkaan: heikkoon (n=24), keskitasoon (n=43) ja korkeaan (n=24) koulutuksen vaikuttavuus summapistemäärän keskiarvon mukaan.

TAULUKKO 17. Oppilaan oman panostuksen ja koulutuksen vaikuttavuuden välinen yhteys. Ristiintaulukointi ja khin neliötesti (n=90).

		Koulutuksen vaikuttavuus			
		heikko	keskinkert.	korkea	yhteensä
Oppilaan oma panos	korkea	5	6	18	29
	keskitaso	14	13	9	36
	matala	10	13	2	25
Yhteensä		29	32	29	90

$\chi^2=19.8$, df 4, p=.001 (***)

Tutkittaessa oppilaan oman panoksen ja koulutuksen vaikuttavuuden välistä yhteyttä havaittiin, että yhteys oli erittäin merkitsevä (p=.001). Oppilaan oman panoksen alhaisuudella oli yhteys heikkoon ja keskinkertaiseen koulutuksen vaikuttavuuteen. Korkea oma panos taas oli yhteydessä korkeaan koulutuksen vaikuttavuuteen. Itseohjautuvuuden ja koulutuksen vaikuttavuuden välinen yhteys oli saman suuntainen mutta merkitsevyydeltään heikompi ($\chi^2=13.0$, df 4, p=.012*).

7 POHDINTA

7.1 Tutkimusmenetelmän arviointia

Tutkimus perustui pääosin kvantitatiiviseen aineistoon, jota tuki suppeahko kvalitatiivinen aineisto. Liikunnanohjaajan aikuistutkintoa ei aikaisemmin ole tutkittu, joten laajahko kvantitatiivisen aineiston keruu oli perusteltua.

Tutkimuksen aihepiirin suuntaamisessa ja kyselylomakkeen rakentamisessa auttoi osaltaan se, että tutkija oli itse läpikäynyt koulutuksen. Pyyntö vapaamuotoisen esseen liittämiseksi kyselylomakkeeseen osoittautui tarpeelliseksi, se tuki ja syvensi tietoa aiheesta.

Kyselylomakkeet osoittautuivat varsin toimiviksi. Itseohjautuvuusmittari (SLDR-asteikko) osoittautui myös tässä tutkimusjoukossa varsin reliabeliksi. Validiutta voidaan kritisoida näkökulmasta, jossa mittarin on katsottu toimivan pätevästi vain suhteellisen korkean koulutuksen omaavilla henkilöillä (Varila 1990, 45) ja että itseohjautuvuus käsitteen paremmin tuntevat suhtautuvat omaan valmiuteensa kriittisemmin (Koro 1993b, 159). Tämä kritiikki saa ehkä tukea siitä, että tämän tutkimuksen itseohjautuvuus pistemäärät olivat korkeammat kuin vertailututkimuksissa (Koro 1993b: avoimen korkeakoulun opiskelijat ja Pasanen 1989: peruskoulunopettajat). Toisaalta tämän tutkimuksen tulos saa tukea siitä teoriasta, että itseohjautuvuus on kehittyvä ominaisuus (mm. Koro 1993b). Näinollen suhteellisen pitkäkestoinen, itseohjautuvuuteen perustuva ja sitä tukeva koulutus on mahdollisesti yhteydessä tämän tutkimuksen korkeisiin itseohjautuvuus pistemääriin. Itseohjautuvuus jäsentyi faktorianalyyssissä neljään faktoriin, kuten Koron (1993b) ja Varilan (1990b) tutkimuksissakin.

Kyselyn osat opiskelukokemusten ja koulutuksen vaikuttavuuden mittaamiseksi toimivat varsin hyvin. Koulutuksen suorittamisen ja tutkimuksen ajankohdan välinen aikaero (1 - 3 vuotta) mahdollisti kokemusten mittaamisen ilman "tunnekohua" ja validin koulutuksen vaikuttavuuden mittaamisen. Koulutuksen keskeyttämisen syiden selvittäminen olisi vaatinut tutkimukselta syvällisempää paneutumista aiheeseen. Kvantitatiivisen aineiston lisäksi se olisi kaivannut

tuekseen laajempaa kvalitatiivista aineistoa. Yksilölliset haastattelut koulutuksen keskeyttäneille olisivat tuoneet mahdollisesti esille niitä erinäisiä ja yksilöllisiä syitä, jotka aiheuttivat koulutuksen keskeyttämisen.

7.2 Tutkimuksen päätehtävien todentuminen

Seuraavassa arvioidaan tutkimuksen päätehtävien todentumista sekä pohditaan niiden perusteella koulutuksen edelleen kehittämistä. Pohdinta kohdennetaan erityisesti niihin tuloksiin, jotka selkiinnyttävät liikunnanohjaajan aikuistutkintoa ja voivat toimia pohjana kehitettäessä koulutusta mm. ammattikorkeakouluun soveltuvaksi.

Itseohjautuvuus

Liikunnanohjaajan aikuistutkinnon suorittaneiden itseohjautuvuus oli varsin hyvä ja se jakaantui tutkittavassa joukossa normaalijakautuman tavoin. Monimuotokoulutuksen lähtökohtana olevalle andragogiselle mallille, joka perustuu yksilön itseohjautuvuuteen, on siis koulutuksessa hyvät perusteet. Itseohjautuvuus on tutkimuksen mukaan jaettavissa neljään osa-alueeseen: minäkäsitykseen, itsearviointiin ja luovuuteen, oma-aloitteellisuuteen ja itsenäisyyteen sekä oppimishalukkuuteen.

Itseohjautuvuus on yksilöllisesti vaihteleva mutta kehitettävä ominaisuus. Se tulee korostuneesti huomioida tämän tyyppisessä koulutuksessa, jossa yksilölliset erot ovat mm. iän ja koulutustaustan seurauksena ovat suuret. Itseohjautuvuuden kehittymistä liikunnanohjaajan aikuistutkinnossa voidaan koulutuksessa tukea mm. tässä tutkimuksessa käytetyn itseohjautuvuusmittarin avulla. Koulutuksen alkuvaiheessa opiskelija testataan mittarilla ja tulokset analysoidaan osa-alueittain yhdessä esim. opiskeluprosessia tukevan tutorin avulla. Koulutuksen onnistumisen kannalta on suotavaa, että itseohjautuvuutta tuetaan ennen kaikkea opiskelun alkuvaiheessa ja opintojen edetessä annetaan opiskelijalle itselleen yhä suurempi vastuu omasta opiskelustaan. Samalla annetaan opiskelijan itseohjautuvuudelle yhä enemmän tilaa kehittyä. Itseohjautuvuuteen perustuva koulutus tarjoaa uudet ja monipuoliset

mahdollisuudet niin opetuksen järjestäjälle kuin opiskelijallekin. Huomioitavaa kuitenkin on, että itseohjautuvuuteen perustuvan koulutuksen ja yksilön heitteillejätön välistä rajaa on vaikea tarkasti määritellä, sillä se on hyvin yksilöllinen, mutta väärälle puolelle jouduttaessa ei koulutukselta voida odottaa todellisia tuloksia.

Kokemukset koulutuksesta

Opiskelijat arvioivat omia edellytyksiään, omaa panostaan ja tuloksia oppimisesta varsin korkealle. Heikomman arvion saivat opetuksen järjestäjään liittyvät kokemukset. Erityisen heikoksi arvostettiin annettua informaatiota ja saatua palautetta. Lähijaksojen sisällön suunnitteluun ja niiden sekä etäjaksojen yhteen sovittamiseen tulisi myös kiinnittää suurempaa huomiota. Koulutusta kehitettäessä tulisi andragogiikan periaatteita mm. yksilöllisyyttä, kokemuksen hyväksi käyttöä, joustavuutta sekä ongelmanratkaisuun perustuvia työtapoja huomioida koulutuksessa syvällisemmin. Vaikka monimuotokoulutuksena toteutettu liikunnanohjaajakoulutus perustuukin itseohjautuvuuteen ja pääasiallinen työ tehdäänkin muualla kuin opetuksen järjestäjän tiloissa, ei koulutus ole onnistuneesti toteutettavissa vain muun koulutuksen ja toiminnan ohessa. Aikuistutkinto vaatii opetukselta ja opettajilta uudenlaisia, työläitäkin, toimintatapoja. Vanhat käytänteet, nuorisoasteen opetussuunnitelmat ja työtavat eivät sinällään ole siirrettävissä aikuisille, jotka toteuttavat opiskelunsa oman työnsä ohessa monimuotokoulutuksena. Keskeistä olisi pyrkiä ankkuroimaan opiskelu vielä lähemmin käytännön työelämään, koordinoimaan opetusta sirpalemaisuudesta laajemmiksi kokonaisuuksiksi, kehittämään ja lisäämään annettua informaatiota sekä uudistamaan kokonaisuudessaan palautejärjestelmä. Palautekäytännön piiriin tulisi kuulua kaikki opetukseen osallistuvat opettajat, mukaan lukien sivutoimiset ja siinä tulisi käyttää uuden teknologian mm. sähköpostin suomia mahdollisuuksia.

Tutkimuksen tekijälle, omiinkin kokemuksiin nojaten, jäi opiskelukokemuksista käsitys, jossa liikunnanohjaajan aikuistutkinnon opiskelijat olivat jossain määrin koulutuksen järjestäjälle "ylimääräinen", "ulkopuolinen" tai "välttämätön paha".

Koulutuksen järjestäjä ei ehkä omassa organisaatiossaan ole riittävästi huomionnut niitä tarpeita, joita kyseinen koulutus vaatii ja tämä heijastuu tämän tutkimuksen koulutuksen järjestäjää koskevissa tuloksissa. Koulutuksen järjestäjän kannalta saatujen tulosten korjaaminen on ennen kaikkea tahto- ja resurssikysymys. Liikunnanohjaajan aikuistutkinnon kehittäminen ja viime kädessä koko koulutuksen uskottavuus vaatii siis uudenlaista, syvällisempää, nopeasti reagoivaa ja pitkäjännitteistä kehittämistä. Tämä tehtävä lankeaa koulutuksen järjestäjälle. Ellei koulutuksen järjestäjä itse tähän koulutukseen usko, ei koulutuksella ole tulevaisuutta.

Koulutuksen keskeyttäminen

Koulutuksen keskeyttämiseen ei tutkimuksessa löydetty selvää syytä. Keskeyttäneet eivät eronneet koulutuksen suorittaneista iän, sukupuolen, perhesuhteiden, työkokemuksen, aikaisemman koulutuksen tai opiskelukurssin mukaan. Keskeyttämisen syyksi mainittiin mm. raskaus ja vaikea taloudellinen tilanne. Myöskään itseohjautuvuus ei selitä keskeyttämistä. Sen sijaan tilastollisesti merkitseviä eroja koulutuksen suorittaneiden ja keskeyttäneiden välillä löydettiin oppilaan opiskeluedellytyksissä ja opiskelijan omassa panostuksessa opiskeluunsa. Tutkimuksen aineisto ei anna mahdollisuutta selvittää, mistä erot johtuvat ja minkä verran ne mahdollisesti vaikuttivat opiskelun keskeytymiseen. Opiskeluedellytysten heikkous saattaa vaikuttaa keskeyttämiseen. Opiskelijan heikko panos omaan opiskeluunsa voi olla merkki elämäntilanteen asettamista vaikeuksista opiskeluun mm. aikapulana, mutta toisaalta se saattaa kertoa myös yksilön ominaisuudesta, eräänlaisesta päämäärättömyydestä tai heikosta tahdonlujuudesta. Keskeyttämisen moninaisten syiden johdosta myös keskeyttämisen ehkäisyssä tulisi kiinnittää huomiota sekä opiskelijaan että opetuksen järjestäjään liittyviin seikkoihin. Konkreettisia toimia voisivat olla tarkennukset opiskelijavalinnoissa (esim. elämäntilanteen kartoitus), alkuinformaation ja joustavuuden lisääminen, suorien kontaktien mahdollistaminen ja tihentäminen sekä aktiivinen opinto-ohjaus ja tutorointi (vrt. Paakkola 1995, 155 - 156). Ehkä tiettyjen, eräällä lailla saamattomien, opiskelijoiden kohdalla tulisi kysymykseen tiukempi

sitouttaminen opiskeluun, silläkin uhalla että tämä on ristiriidassa andragogisen perustan kanssa.

Koulutuksen vaikuttavuus

Koulutuksen vaikuttavuutta voidaan arvioida useasta eri näkökulmasta. Tässä tutkimuksessa sitä on arvioitu yhtäältä vastaajien itsensä arvioimina ja toisaalta muutoksena työssä. Koulutuksen jälkeen runsas puolet vastaajaista työskenteli päätoimisesti liikunta-alalla. Toisaalta lopuista valtaosa toimii liikunta-alalla päätoimensa ohessa mm. urheiluseuroissa. Yhteiskunnan liikuntapalveluiden on arvioitu siirtyvän yhä enenevässä määrin ns. kolmannelle sektorille, johon liikunnanohjaajan aikuistutkinto on osaltaan kouluttanut ammattitaitoista henkilöstöä.

Yksilöllisellä tasolla koulutuksen vaikuttavuus oli tutkimuksen mukaan erittäin merkittävää. Niin vastaajien itsensä arvioimana kuin työhistoriaa ja palkkakehitystä analysoimalla havaittiin koulutuksen vaikuttavuus. Vaikuttavuus oli erittäin merkitsevästi yhteydessä opiskelijan omaan panokseen opiskelussaan. Tämä tulos tukee hyvin andragogiikan periaatetta, joka korostaa yksilön omaan panosta ja vastuuta oppimisestaan. Koulutuksen kannalta keskeiseksi nouseekin kysymys opiskelijavalinnoista, miten löytää juuri niitä opiskelijoita jotka haluavat ja pystyvät panostamaan omaan opiskeluunsa ja kuinka parhaiten tuetaan ja kannustetaan jo opiskelevia tässä, joskus raskaassakin, opiskelutyössä.

Tässä työssä ei sovi unohtaa opiskeluryhmän merkitystä. Tutkimuksen yksi tulos olivat suurehkot erot eri opiskelukurssien välillä mm. opiskelutuloksissa. Yhtenä syynä tähän on varmasti kullekin kurssille muodostunut "henki", joka parhaimmillaan peittää alleen opiskelun "karikat" ja tukee voimakkaasti ryhmän jäseniä.

Tulokset koulutuksen vaikuttavuudesta kertovat koulutuksen tärkeydestä kullekin yksilölle. Mutta myös ryhmätasolla tämän tutkimuksen tuloksilla voidaan perustella koko koulutuksen olemassaolon tarpeellisuus.

7.3 Jatkotutkimukset

Tutkimuksen aihepiiri oli opinnäytetyöksi suhteellisen laaja. Tutkimus selvitti pääpiirteissään, mitä käsitteen liikunnanohjaajan aikuistutkinto sisältä löytyy. Kukin osa-alue, itseohjautuvuus, opiskelukokemukset, koulutuksen vaikuttavuus ja koulutuksen keskeyttäminen antaisi aiheen syvällisempään lisätutkimukseen. Erityisesti kiinnostavia jatkotutkimuksen aiheita olisivat itseohjautuvuuden kehittymisen tutkiminen, itseohjautuvuuden merkitykset yksilölle pitemmällä aikavälillä, ryhmän muodostuminen ja sen vaikutukset yksilöön sekä keskeyttämisen tarkempi tutkiminen. Näillä olisi varmasti yleisempäänkin tutkimuksellista merkitystä. Liikunnanohjaajan aikuistutkintoa lähemmin koskien olisi mielenkiintoista selvittää koulutuksen järjestäjän ja eri sidosryhmien käsityksiä koulutuksesta sekä tutkia millaiset monimuotokoulutuksen toimintatavat soveltuvat nimenomaan käytettäviksi liikunnanohjaajan aikuistutkinnossa.

LÄHTEET

Alanen, A. 1985. Johdatus aikuiskasvatukseen. Helsinki:Yleisradio.

Ekola, J. & Vaherva T. 1976. Aikuisopetus. Helsinki: Tammi.

Engeström, Y. 1987. Perustietoa oppimisesta. Helsinki: Valtion painatuskeskus.

Haavisto, S. 1994. Liikunnanohjaajan aikuistutkinto. Nastola: Liikuntakeskus Pajulahti. Moniste.

Hein, I., Nurmi, K. & Paakkola, E. 1993. Monimuoto-opiskelu. Teoksessa J.Tuomisto (toim) Aikuisen oppimisen uudet muodot. Vapaan sivistystyön 34. vuosikirja. Helsinki: Kansanvalistusseura. 163 - 197.

Hirsjärvi, S. 1983. Kasvatustieteen käsitteistö. Keuruu: Otava.

Holmberg, B. 1992. Etäopetuksen lähtökohtia. Opetushallitus. Helsinki.

Hätönen, H. & Salmi, E. 1995. Itsenäisen opiskelun arvioinnin kehittäminen. Opetushallitus. Arivionti 8/95. Helsinki.

Kauppi, A. 1989. Aikuiskoulutuksen suunnittelun kehityslinjoja. Helsinki: Valtionhallinnon kehittämiskeskus.

Kinnunen, R. 1999. Puhelinhaastattelu. 15.4.1999. Suomen liikunnanohjaajat ry:n toiminnanjohtaja. Helsinki.

Koro, J. 1993a. Itseohjattu oppiminen - aikuiskoulutuksen tavoite vai väline. Teoksessa J. Tuomisto (toim) Aikuisen oppimisen uudet muodot. Vapaan sivistystyön 34. vuosikirja. Kansanvalistusseura. Helsinki. 21 - 109.

- Koro, J. 1993b. Aikuinen oman oppimisensa ohjaajana. *Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research* 98. Jyväskylän yliopisto.
- Koro, J. 1994. Kehittyvä opetustyö. Teoksessa J. Kari (toim.) *Didaktiikka ja opetussuunnittelu*. Juva: WSOY. 102-146.
- Knowles, M. S. 1975. *Self-directed learning: A guide for learners and teachers*. New York: Association press.
- Nöjd, O. 1994. Oppimismallit, oppimismateriaalit ja oppimisvälineet. Teoksessa J. Kari (toim.) *Didaktiikka ja opetussuunnittelu*. Juva: WSOY. 174 - 202.
- Liikunnanohjauksen perustutkinnon ja liikunnanohjaajatutkinnon aikuiskoulutuksen oppimissuunnitelman valtakunnalliset perusteet. Opetusministeriö. 1994.
- Orema, A. 1994. *Suomalainen ammattikorkeakoulu ja Hämeen kokeilu*. Hämeen ammattikorkeakoulu julkaisu A:1.
- Paakkola, E. 1991. *Johdatus monimuoto-opetukseen*. Helsinki: Ammattikasvatushallitus.
- Paananen, S. 1992. *Monimuoto-opiskelijoiden opintokokemukset*. Lahden tutkimus- ja koulutuskeskuksen tutkimuksia 4. Helsingin yliopisto.
- Pasanen, T. & Ruuskanen, J. 1989. *Itseohjautuva oppiminen ja sen mahdollisuudet opettajien täydennyskoulutuksessa*. Kasvatustieteen pro gardu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto.
- Pietilä, M. 1998. *Puhelinhaastattelu 2.3.1998*. Lapin Urheiluopisto. Rovaniemi.
- Puputti, I. 1992. *Aikuiskoulutuksen ihmiskuvasta aikuisopiskelijan muotokuvaan*. Helsingin yliopisto. Lahden tutkimus- ja koulutuskeskuksen raportteja ja selvityksiä.13. Helsinki.

- Rauste-von Wright, M. 1983. Psykologiatieteen ihmiskuvan muutos ja sen heijastuminen oppimista koskeviin käsityksiin. Teoksessa Aikuiskoulutuksen opetuksen perusteita. Vapaan sivistystyön XXVII vuosikirja. Juva: 9 - 24. Kansanvalistusseura ja Aikuiskasvatuksen tutkimusseura.
- Rauste-von Wright, M & von Wright, J. 1994. Oppiminen ja koulutus. Juva: WSOY.
- Rinne, R, Kivinen, O & Ahola, S. 1992. Aikuisten kouluttautuminen Suomessa. Koulutussosiologian tutkimusyksikön tutkimusraportteja 10. Turun yliopisto.
- Silven, M., Kinnunen, R. & Keskinen, S. 1991. Kohti itseohjautuvaa opiskelutaitoa. Avoimen korkeakoulun julkaisu. Turun yliopiston täydennyskoulutuskeskus.
- Tuomisto, J. 1993. Aikuiskasvatuksen perusaineksia. Täydennyskoulutuskeskuksen julkaisusarja B 2/92. Tampereen yliopisto.
- Unesco. 1976. Suositus aikuiskasvatuksen kehittämiseksi. Teoksessa A. Alanen Johdatus aikuiskoulutukseen. Helsinki: Yleisradio. 158 - 176.
- Vaherva, T. 1983. Koulutuksen vaikuttavuus. Kasvatustieteen julkaisuja A 1/1983. Jyväskylän yliopisto.
- Vaherva, T. 1993. Saadaanko didaktiset ja andragogiset periaatteet käytäntöön työelämän aikuiskoulutuksessa. Teoksessa P. Remes (toim.) Aikuisen positiivinen koulutusvalinta: työssä vai koulussa oppiminen? Kasvatustieteiden tutkimuslaitoksen julkaisusarja B. Teoriaa ja käytäntöä 78. 119 - 123. Jyväskylän yliopisto.

- Vaherva, T. 1997. Johdatus aikuiskasvatukseen. Aikuiskasvatuksen perusopinnot opiskeluopas. Avoin yliopisto. Jyväskylän yliopisto.
- Vaherva, T. & Ekola, J. 1986. Aikuisen opettamisen taito. Helsinki: Yleisradio.
- Varila, J. 1990a. Monimuoto-opiskelija avoimessa korkeakoulussa. Lahden tutkimus- ja koulutuskeskuksen tutkimuksia 1. Helsingin yliopisto.
- Varila, J. 1990b. Itseohjautuvan oppimisen käsitteellistä ja empiiristä tarkastelua. Lahden tutkimus- ja koulutuskeskuksen tutkimuksia 2. Helsingin yliopisto.
- Vento, R. 1991. Monimuoto-opiskelijoiden opintokokemukset. Lahden tutkimus- ja koulutuskeskuksen tutkimuksia 3. Helsingin yliopisto.
- Virtala, M. 1993. Liikunnan koulutuskeskukset. Helsinki: Opetusministeriö.
- Vuori, I. 1994. Liikunta ja terveys. Teoksessa Liikunnan yhteiskunnallinen perustelu. Tieteellinen katsaus. Jyväskylä: Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö. 15 - 18.
- Wuolio, T. 1997. Liikunnanohjaajien koulutus korkeakoulutasolle; uudet palvelut luotava ja myytävä. Liikunta ja tiede 34 (6), 19 - 22.

LIITE 1: LIIKUNNANOHJAUKSEN AIKUISTUTKINNON MODUULIT JA AINEET

1. Liikunta

Hiihtourheilu, suunnistus, yleisurheilu, voimistelu ja tanssi, jääurheilut, palloilut, vesiuurheilut, kuntoliikunta, erityisryhmien liikunta sekä muut urheilut.

2. Valmennus

Anatomia ja fysiologia, mekaniikka, urheiluvammat ja lihashuolto, valmennusoppi.

3. Liikuntakasvatus

Kasvatustiede, didaktiikka, psykologia, opetusharjoittelu ja näytetunnit, tutkimustyö.

4. Hallinto

Tietojenkäsittely, järjestötietous, kokoustekniikka, kunnallistietous, henkilöstöhallinto, laskentatoimi, markkinointi ja mainonta, sosiaalipolitiikka, julkishallinto.

5. Viestintä

Viestintä, toinen kotimainen, vieraat kielet.

6. Terveyskasvatus

Terveys ja raittius, ensiapu, vammat, ergonomia, työliikunta, terveystieto.

7. Liikuntakulttuuri

Liikuntahistoria, liikuntapolitiikka, kansainvälisyyskasvatus, liikuntasosiologia.

8. Vapaa-aikatoiminta

Vapaa-aikatyö, liikuntamatkailu, liikuntatilaisuuksien järjestäminen.

9. Päättötyö

LIITE 2. KYSELYLOMAKE

(1/6)

(1)

Hyvä ("vastaanottajan etunimi")

Tämä kysely kuuluu tutkimukseen jonka kohteena ovat Pajulahdessa liikunnanohjauksen aikuistutkinnon suorittaneet opiskelijat. Tutkimukseni tarkoituksena on selvittää miten koulutus on koettu ja kuinka se on vaikuttanut. Pyrkimyksenä on selvittää myös opiskelijan taustojen ja itseohjautuvuusvalmiuden vaikutuksia opiskelukokemuksiin sekä koulutuksen vaikuttavuuteen.

Olen valmistunut liikunnanohjauksen aikuistutkinnolta 1996 ja jatkanut opintojani liikuntatieteellisessä tiedekunnassa Jyväskylässä. Tämä tutkimus on liikuntapedagogiikan pro gradu -työni. Tutkimukseni taustana on liikunnanohjaajakoulutuksen siirtyminen ammattikorkeakouluun lähivuosina. Pyrkimykseni on kehittää liikunnanohjauksen aikuistutkintoa ammattikorkeakoulujärjestelmään soveltuvaksi. Pohjana tälle kehittämistyölle tarvitaan tietoa siitä, miten jo järjestetty koulutus on toiminut. Tästä syystä jokaisen kyselyyn valitun vastaus on erittäin tärkeä. Kaikki tiedot käsitellään ehdottoman luottamuksellisesti.

Liikuntakeskus Pajulahti ja Jyväskylän liikuntatieteellisen tiedekunnan liikuntakasvatuksen laitos puoltavat tutkimuksen tekemistä.

TOIMI NÄIN:

- Vastaa jokaiseen kysymykseen huolellisesti. Lomakkeen täyttöön kuluu aikaa n. 15 min.
- Palauta vastauksesi 14.8.1998 mennessä mukana seuraavassa palautuskuoressa
- Jos sinulla on kysyttävää tai kommentoitavaa ota yhteys minuun.

Tutkimuksen saatan päätökseen vuoden 1998 aikana. Tutkimukseen vastanneet saavat tutkimuksen valmistuttua tiivistelmän tuloksista kotiinsa.

Kiitos sinulle vaivannäöstäsi ja kiinnostuksesta omaa ammattialamme koulutuksen kehittämiseen.

Tutkimuksen tekijä: Pasi Koistinen
Liik.tiet.yo, liikunnanohjaaja
k. (03) 7521963
t. (03) 18146374

(jatkuu)

(LIITE 2. jatkuu)

(2)

1. Mikä on sukupuolesi ?

1 mies

2 nainen

2. Mikä on syntymävuotesi ?

3. Millä liikunnanohjaajan aikuistutkinnolla opiskelit?

4. Valmistuin liikunnanohjaajaksi?

1. suunnitellussa aikataulussa

2. hiukan suunniteltua aikataulua hitaammin

3. huomattavasti aikataulua hitaammin

4. en ole valmistunut

5. Mikä oli koulutuksesi ennen liikunnanohjaajatutkintoa?

1 peruskoulu/kansakoulu

2 peruskoulu + ammattikoulu

3 peruskoulu + opistotaso

4 peruskoulu + lukio

5 jotain muuta, mitä? _____

6. Perhesuhteesi liikunnanohjauksen opiskelujen aikana (puoliso, lapset) ?

7. Mikä oli työpaikkasi ja tehtäväsi liikunnanohjauksen opiskelujen aikana?

8. Mikä oli keskeisin syy, siihen että hait liikunnanohjaaja koulutukseen?

Merkitse syyt tärkeysjärjestyksessä.

1. _____

2. _____

3. _____

Seuraavassa arvioidaan itseohjautuvuusvalmiuttasi. Arvioi seuraavien väittämien sopivuutta sinuun oppijana. Käytä seuraavaa asteikkoa.

1 ei sovi minuun juuri lainkaan; tuskin koskaan tunnen näin

2 ei sovi minuun kovinkaan usein

3 sopii minuun joskus; tunnen näin noin puolet ajasta

4 sopii minuun useimmiten

5 sopii minuun melkein aina; vain harvoin en tunne tällä tavalla

Vastaa ympyröimällä sinulle sopiva numero kussakin väitteessä.

9. Tahdon oppia niin kauan kuin elän.

ei
lainkaanmelkein
aina

1 2 3 4 5

10. Tiedän, mitä haluan oppia.

1 2 3 4 5

11. Kun näen jotain, jota en ymmärrä, pysyttelen kaukana siitä

1 2 3 4 5

12. Kun eteeni tulee asia, jonka haluan oppia, keksin keinon sen oppimiseksi

1 2 3 4 5

13. Pidän oppimisesta.

1 2 3 4 5

14. Uuden oppimisen aloittaminen on minulle työlästä.

1 2 3 4 5

(jatkuu)

(LIITE 2 jatkuu)

	(3)				
	ei lainkaan		melkein aina		
15. Oppimistilanteessa odotan, että kouluttaja kertoo koko ajan kaikille, mitä pitää tehdä.	1	2	3	4	5
16. Luulen, että pääosa kunkin ihmisen kasvatuksesta tulisi olla sen ajattelemista, kuka olen, missä olen.	1	2	3	4	5
17. En ole kovin hyvä työskentelemään yksinäni.	1	2	3	4	5
18. Jos huomaan tarvitsevani tietoa, jota minulla ei ole, tiedän, mistä sitä haen.	1	2	3	4	5
19. Pysytyn oppimaan asioita itsekseni paremmin kuin ihmiset yleensä.	1	2	3	4	5
20. Vaikka minulla olisi hieno idea, en näköjään pysty tekemään toimivaa suunnitelmaa sen toteuttamiseksi.	1	2	3	4	5
21. Oppimistilanteessa olen mieluummin mukana päättämässä, mitä tullaan oppimaan ja miten.	1	2	3	4	5
22. Jos olen kiinnostunut jostain, en piittaa opiskeluni työläydestä.	1	2	3	4	5
23. Viime kädessä vain minä olen vastuussa siitä, mitä opin.	1	2	3	4	5
24. Pystyn sanomaan, olenko oppinut jotain vai en.	1	2	3	4	5
25. On niin paljon asioita, joita haluan oppia, että toivoisin päivässä olevan enemmän tunteja.	1	2	3	4	5
26. Jos olen päättänyt oppia jotain, minulla on aikaa siihen huolimatta siitä, kuinka kiireinen olen.	1	2	3	4	5
27. Minun on vaikea ymmärtää lukemaani.	1	2	3	4	5
28. Ei ole minun syyntä, jos en opi.	1	2	3	4	5
29. Tiedän, milloin minun tarvitsee oppia enemmän jostain.	1	2	3	4	5
30. Jos tietoni riittävät hyvään numeroon tentissä, en välitä, vaikka jotkut asiat jäävät epäselviksi.	1	2	3	4	5
31. Kirjastot ovat mielestäni pitkästyttäviä paikkoja.	1	2	3	4	5
32. Eniten ihailemani ihmiset opiskelevat jatkuvasti uusia asioita.	1	2	3	4	5
33. Keksin monta erilaista tapaa saada tietoa uudesta asiasta.	1	2	3	4	5
34. Yritän yhdistää sen, mitä olen oppinut, pitkän tähtäimien tavoitteeseeni.	1	2	3	4	5
35. Pystyn oppimaan melkein mitä tahansa, minkä osaamista saattaisin tarvita.	1	2	3	4	5
36. Nautin todella vastauksen etsimistä kysymykseen.	1	2	3	4	5
37. En pidä sellaisten kysymysten käsittelemisestä, joihin ei ole yhtä oikeaa vastausta.	1	2	3	4	5
38. Olen hyvin tiedonhaluinen.	1	2	3	4	5
39. Olen onnellinen, jos saan oppimistehtävät valmiiksi ja pois mielestä.	1	2	3	4	5
40. En ole niin kiinnostunut oppimisesta kuin jotkut muut näyttävät olevan.	1	2	3	4	5
41. Minulla ei ole mitään ongelmia opiskelun perustaidoissa.	1	2	3	4	5

(jatkuu)

(LIITE 2, jatkuu)

	(4)				
	ei lainkaan		melkein aina		
42. Kokeilen mielelläni uusia asioita, vaikka en olisikaan varma miten ne onnistuvat.	1	2	3	4	5
43. En pidä siitä, että asiaan perehtyneet osoittelevat tekemiäni virheitä.	1	2	3	4	5
44. Olen hyvä keksimään epätavallisia ratkaisuja.	1	2	3	4	5
45. Ajattelen tulevaisuutta mielelläni.	1	2	3	4	5
46. Olen keskimääräistä parempi ottamaan selville tarvitsemiäni asioita.	1	2	3	4	5
47. Minulle ongelmat ovat haasteita, eivätkä esteitä.	1	2	3	4	5
48. Saan itseni tekemään sen, mikä mielestäni tulee tehdä.	1	2	3	4	5
49. Olen tyytyväinen tapaan, jolla otan selkoa ongelmista.	1	2	3	4	5

Seuraavassa sinulta kysytään **mielipiteitä ja kokemuksia opiskelusta liikunnanohjauksen aikuistutkinnolla Pajulahdessa**. Kysymykset ovat muodoltaan väittämiä.

Vastaa ympeyrimällä omaa mielipidettäsi lähinnä vastaava vaihtoehto.

Vastausvaihtoehdot ovat:

- 1 = olen eri mieltä
- 2 = olen jokseenkin eri mieltä
- 3 = en osaa sanoa
- 4 = olen jokseenkin samaa mieltä
- 5 = olen samaa mieltä

	eri mieltä		samaa mieltä		
50. Opiskelu sopi hyvin elämäntilanteeseeni.	1	2	3	4	5
51. Opiskelulla oli minulle suuri merkitys	1	2	3	4	5
52. Minulla oli riittävät pohjatiedot ja -taidot selviytyäkseni koulutuksesta.	1	2	3	4	5
53. Pystyin itse ohjaamaan opiskeluni	1	2	3	4	5
54. Minulla oli henkilökohtainen opiskelu suunnitelma (HOPS)	1	2	3	4	5
55. Opiskeluun käyttämäni kokonaisaika oli keskimäärin viikossa					
1. enintään 5 tuntia					
2. 6 - 10 tuntia					
3. 11 - 15 tuntia					
4. 16 - 20 tuntia					
5. vähintään 21 tuntia					
56. Tämä aika riitti hyvin opiskelutavoitteiden saavuttamiseen	1	2	3	4	5
57. Asunnossani oli hyvin opiskeluun sopivat tilat ja välineet	1	2	3	4	5
58. Saatoin käyttää työaikaani opiskeluun liittyviin tehtäviin	1	2	3	4	5
59. Perheeni tuki opiskeluni	1	2	3	4	5

(jatkuu)

(LIITE 2, jatkuu)

(5)

	eri mieltä					samaa mieltä				
60. Ystäväni tukivat opiskeluani	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
61. Taloudellinen tilanteeni mahdollisti hyvin opiskeluni	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
62. Opiskeluni aiheutti vaikeuksia tärkeissä ihmissuhteissani	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
63. Sain riittävästi ennakkotietoa koulutusohjelman tavoitteista ja sisällöstä.	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
64. Sain riittävästi ennakkotietoa työmuodoista ja minulle asetettavista vaatimuksista.	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
65. Opiskelijan oikeuksista ja velvollisuuksista tiedotettiin hyvin.	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
66. Kurseista, tutkinnoista, tavoitteista ja oppisisällöistä tiedotettiin hyvin.	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
67. Pajulahti oli järjestänyt käyttöömmme hyvät opiskelutilat	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
68. Lähijaksojen määrä oli riittävä.	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
69. Lähijaksot olivat sopivan pituisia.	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
70. Lähijaksojen sisältö oli hyvin suunniteltu.	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
71. Etätehtävät ja lähijaksot nivoutuivat hyvin yhteen.	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
72. Oppitunteja ja opettajan johtamia harjoituksia järjestettiin riittävästi.	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
73. Opiskelunohjausta annettiin riittävästi.	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
74. Opettajat olivat opetusalanensa asiantuntijoita.	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
75. Sain riittävästi palautetta etätehtävistäni.	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
76. Opettajani olivat aikuisopetuksen asiantuntijoita.	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
77. Pajulahden muu kuin opetushenkilökunta tuki opiskeluani.	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
78. Opiskeluryhmäni tuki opiskeluani.	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
79. Käytin opiskelussani kirjastoja.	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
80. Käytin opiskelussani sanoma- ja aikakauslehtiä.	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
81. Käytin opiskelussani omaa tietokonetta.	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
82. Sain apua opiskeluuni muista oppilaitoksista.	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
83. Sain apua opiskeluuni työpaikkani henkilöstöltä.	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
84. Minulla oli elämäntilanteeni ja edellytysteni puolesta hyvät mahdollisuudet saavuttaa opiskelutavoitteeni.	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
85. Opetuksessa painotettiin tärkeimpiä sisältökohtia.	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
86. Opetuksessa käytettiin monipuolisia työtapoja.	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
87. Opetuksessa varmistettiin, että asiat oli todella ymmärretty.	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
88. Tehtävien ja harjoitusten vaikeustaso ja laajuus olivat minulle sopivia.	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
89. Ohjauskeskustelussa käsiteltiin minulle tärkeitä asioita.	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
90. Opetus ja opiskeluohjaus auttoivat minua arvioimaan oppimistani.	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
91. Opiskeluni oli tavoitteellista ja määrätietoista.	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
92. Opiskeluni oli suunnitelmallista ja itsenäistä.	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
93. Opiskeluni oli säännöllistä ja ahkeraa.	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
94. Tein paljon yhteistyötä muiden opiskelijoiden kanssa.	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
95. Pyrin jatkuvasti arvioimaan suorituksiani.	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
96. Arvostan kohtuullista kilpailua opiskelussa.	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
97. Sain riittävästi tietoa opiskeluni edistymisestä.	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5

(LIITE 2 jatkuu)

(6)

	eri mieltä					samaa mieltä				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
98. Palaute oli yleensä nopeaa.	1	2	3	4	5					
99. Pyrin suuntaamaan opiskeluani yleensä saamani palautteen mukaisesti.	1	2	3	4	5					
100. Etätehtävät ja harjoitukset käsiteltiin riittävän perusteellisesti.	1	2	3	4	5					
101. Kokeet mittasivat luotettavasti oppimista.	1	2	3	4	5					
102. Oma arviointini vaikutti lopulliseen todistusarvosanaa.	1	2	3	4	5					
103. Opiskelutaitoni ja ahkeruuteni riittivät tavoitteitteni saavuttamiseen.	1	2	3	4	5					
104. Käytin opiskelussani tehokkaasti omia voimavarojani.	1	2	3	4	5					
Opiskelutulokset.										
105. Opiskeluohjelma vastasi hyvin työelämän vaatimuksia.	1	2	3	4	5					
106. Saavutin opiskelussa asettamani tavoitteet	1	2	3	4	5					
107. Olen oppinut runsaasti ammattialani työtehtävien kannalta olennaista tietoa.	1	2	3	4	5					
108. Olen oppinut runsaasti ammattialani työtehtäviin kuuluvia taitoja ja toimintatapoja.	1	2	3	4	5					
109. Pystyn soveltamaan osaamistani käytännön työhön.	1	2	3	4	5					
110. Tiedän, mistä voin hankkia lisää ammattialani tietoa ja pystyn itsenäisesti käsittelemään sitä.	1	2	3	4	5					
111. Minulla on hyvät yhteistoiminta- ja vuorovaikutustaidot.	1	2	3	4	5					
112. Suorittamani koulutus lisää olennaisesti ammattitaitoani.	1	2	3	4	5					
113. Suorittamani koulutus auttaa hakeutumisessa muuhun koulutukseen.	1	2	3	4	5					
114. Suorittamani koulutus vaikutti merkittävästi elämääni.	1	2	3	4	5					

Tässä kohdassa kartoitetaan pääasiallista ajankäyttöäsi liikunnanohjaajaksi valmistumisen ja nykyhetken välisenä aikana. Pääasiallisella ajankäytöllä tarkoitetaan päätoimista työssäoloa, opiskelua, äitiyslomaa, työttömyyttä jne.

Merkitse aikajärjestyksessä työsuhteesi ja muu mahdollinen pääasiallinen ajankäyttösi alla oleville riveille siten, että viimeiseksi tulee nykyinen työsi tai muu pääasiallinen ajankäyttösi.

115.

Työsuhteet (virka- tai toiminimike) tai muu pääasiallinen ajankäyttö liikunnanohjaajaksi valmistumisen jälkeen

Työnantaja (kun kyseessä työsuhde).
oppilaitos (kun kyseessä opiskelu)

Kesto vuosina ja kuukausina

_____	_____	_____ v _____ kk
_____	_____	_____ v _____ kk
_____	_____	_____ v _____ kk
_____	_____	_____ v _____ kk

(jatkuu)

(LIITE 2, jatkuu)

(7)

Työtulot keskimäärin kuukaudessa (brutto):

116. Mikä oli palkkasi työstäsi liikunnanohjaajakoulutuksen aikana ?

1. alle 5500 mk/kk
2. 5501 – 6500 mk/kk
3. 6501 – 7500 mk/kk
4. 7501 – 8500 mk/kk
5. 8501 - 9500 mk/kk
6. 9501 – 10500 mk/kk
7. vähintään 10501 mk/kk

117. Mikä on palkkasi nykyisestä työstäsi ?

1. alle 5500 mk/kk
2. 5501 – 6500 mk/kk
3. 6501 – 7500 mk/kk
4. 7501 – 8500 mk/kk
5. 8501 - 9500 mk/kk
6. 9501 – 10500 mk/kk
7. vähintään 10501 mk/kk

118. Uskotko, että lähitulevaisuudessa työtilanteessasi tapahtuu muutoksia ?

1. en
2. kyllä,mitä? _____

119. Kuulutko Suomen liikunnanohjaajat ry:n?

1. en
2. kyllä

120. Oletko kiinnostunut täydentämään liikunnanohjaajatutkintoasi ammattikorkeakoulututkinnoksi?

1. en
2. ehkä
3. kyllä

Kiitos vastaamisesta !

Jos sinulla on vielä mielenkiintoa kertoa liikunnanohjauksen aikuistutkinnosta, aikuisen opiskelusta tai jostain muusta, mikä ei mielestäsi selvinnyt oheisesta kyselylomakkeesta, niin TEE SE. Kirjoita vapaamuotoinen essee, tarina tai vastaava ja liitä se kyselylomakkeen mukaan. Esseet käsitellään tutkimuksessa, samoin kuin kyselylomakekin, ehdottoman luottamuksellisesti.

Liitä kyselylomake mukana seuranneeseen palautuskuoreen ja palauta vastauskuori postiin. Kiitos !

LIITE 3. OPISKELUKOKEMUKSET OSA-ALUEITTAIN TIETTYJEN TAUSTAMUUTTUJEN SUHTEEN (1/2)

TAULUKKO 1. Ikä luokiteltu ja palaute palautteesta.

Taustamuuttuja ikä luokiteltu	Opiskelukokemus palaute koulutuksesta		
	n	ka	s
28 - 31 vuotta	14	2.8	0.8
32 - 36 vuotta	37	3.0	0.7
37 - 44 vuotta	26	3.0	0.7
45 - 52 vuotta	13	3.6	0.7
Yhteensä	90	3.0	0.8

TAULUKKO 2. Sukupuoli, palaute koulutuksesta, palaute palautteesta ja tulokset oppimisesta.

Taustamuuttuja sukupuoli	n	Palaute koulutuksesta		Palaute saadusta palautteesta		Tulokset oppimisesta	
		ka	s	ka	s	ka	s
Mies	58	3.6	0.7	3.2	0.7	4.0	0.7
Nainen	33	3.2	0.7	2.7	0.7	3.6	0.8
yhteensä	91	3.5	0.7	3.0	0.8	3.8	0.8

TAULUKKO 3. Kurssin numero, tulokset oppimisesta ja Pajulahden tarjoamat opiskeluedellytykset.

Taustamuuttuja kurssin numero		Tulokset oppimisesta	Pajulahden tarjoamat opiskeluedellytykset
Loat 1	ka	3.8	3.3
	n	12	12
	s	0.7	0.7
Loat 2	ka	3.6	3.2
	n	17	17
	s	0.9	0.6
Loat 3	ka	3.8	3.3
	n	16	16
	s	0.6	0.6
Loat 4	ka	4.3	3.9
	n	14	14
	s	0.6	0.7
Loat 5	ka	3.7	3.5
	n	16	16
	s	0.8	0.5
Loat 6	ka	4.0	3.7
	n	16	16
	s	0.6	0.6
Yhteensä	ka	3.8	3.5
	n	91	91
	s	0.8	0.6

(Liite 3. jatkuu)

(2/2)

TAULUKKO 4. Perhesuhteet, tulokset oppimisesta, oppilaan edellytykset opiskeluun ja oppilaan oma panostus.

Taustamuuttuja perhesuhteet opiskelun aikana		Tulokset oppimisesta	Oppilaan edellytykset opiskeluun	Oppilaan oma panostus
Yksin	ka	3.3	3.5	3.3
	n	15	15	15
	s	0.8	0.5	0.7
Avo/avioliitto ei lapsia	ka	3.8	3.7	3.6
	n	25	25	25
	s	0.7	0.4	0.7
Avo/avioliitto 1 lapsi	ka	4.0	4.1	4.0
	n	20	20	20
	s	0.8	0.4	0.7
Avo/avioliitto 2 tai useampia lapsia	ka	4.0	3.9	3.8
	n	31	31	31
	s	0.7	0.5	0.5
Yhteensä	ka	3.8	3.6	3.7
	n	91	91	91
	s	0.7	0.5	0.7